

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Studeni / November 1988. Broj **11** (96)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN
ERSCHEINUNGORT FRANKFURT AM MAIN
CIJENA / PREIS 1,-DM
LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

U ovom broju

● Kršćanski optimizam	str. 2	● „Ex-Panonia“ u Berlinu	str. 12
● Nikola Zrinski	str. 3	● Briga za jezik	str. 13
● Bogu ništa nije nemoguće	str. 4-5	● Kravata povezuje	str. 13
● „Vlado Gangster“ vâlja neistine	str. 6-7	● Crkva u Namibiji	str. 14-15
● Mladi nisu bez nade	str. 8	● „Ja više ne pijem“	str. 16-17
● Göppingen slavi	str. 9	● Nove knjige	str. 18
● Božji trubaduri u Australiji	str. 10-11	● Nikićine tambure	str. 19
		● Wem dienen Dedijers Unwahrheiten?	S. 20

Za Boga je ljudsko srce središte svemira

Ovih smo dana posebno mislili na naše drage pokojne. Slavili smo Dan mrtvih. I ovo kratko razmišljanje posvećeno je toj tematici.

Među brojnim čudesima koja je Krist Gospodin učinio za vrijeme svoga javnog djelovanja, evanđelisti bilježe i da je uskrisio i troje mrtvih: sina udovice iz Naina Jairovu, kći i prijatelja Lazara iz Betanije. Pisci Evanđelja izrijeком spominju da je Isusa „potresla“ ljudska sudbina u tri spomenuta slučaja. Ljudsko srce bilo je u tih nekoliko trenutaka dakle središte svjetskog zbivanja.

Ljudsko srce, čovjek, ljudski bitak, što je to zapravo?

Rijetko se odgovara na pitanje u čemu je stvarno ljudski bitak. U beskonačnom svemiru kruži malo tjelešce zvano zemlja. Po njoj je rastegnuta tanki sloj koji se zove krajolik, život, kultura. I sitna bića, imenom ljudi, imaju tu svoje prebivalište, žive, ostvaruju se, umiru.

Zahvaljujući Kristovim čudesima uskrišavanja mrtvih postaje jasno da su za Boga ta sićušna ljudska bića na malenom i izgubljenom zrnju pijeska važnija nego svemir i mliječne staze i da mu je kratko vrijeme, koliko ljudski život na zemlji traje, značajnije i vrednije nego sve godine beskonačnosti s kojima astronomija računa. Par godina ljudskog života, 10 godina ostavljenosti koje jedna udovica ima možda pred sobom, vrijede pred Bogom više, vremenski gledano naravno, nego vrijeme koje je sunčevu sustavu potrebno da se razvije, raspadne i ugasi. Nikada Bog ne bi, da bi spasio Sirijusa ili Andromedinu maglicu, žrtvovao ljudskoga srca. Zato Krist „potresen“ čovječjom boli poziva prirodne

Srce Isusa Krista kucalo je i kuca za čovjeka, prvenstveno za onoga koji je osamljen, siromašan, odbačen. Na slici: Rembrandtov Isus sa svojim „miljenicima“.

OKOM VJERE DUBLJE I DALJE

Temelj kršćanskog optimizma

Danas se puno govori da je naš svijet postao zreo, odrastao i da je poput mlada čovjeka prekinuo veze s dječinjom dobi. On je u stanju, ubuduće, upravljati sam sa sobom. U redu! Ali mnogi dodaju: našem svijetu Bog dakle nije više potreban. Slažem se, ako je Bog služavka za djecu. Ali, što ako je stvorio čovjeka na svoju sliku da ga učini svojim partnerom?

Postati zreo i odrastao ne nosi sa sobom zaboravljanje i odbacivanje veza. Odrastao ih čovjek samo drukčije shvaća: ne više kao ponižavajuću ovisnost nego kao životni odnos komu sve bolje i bolje razumije smisao i vrijednost.

Evo jedne svakodnevnim iskustvom potvrđene činjenice: mlad čovjek koji napusti svoj roditeljski dom, kad postane zreo čovjek i stvori nove veze sa svojom ženom i djecom, ponovno otkirva svoje roditelje i osjeća se s njima povezan na jedan novi, dublji način.

Ako se svijet udaljuje i dijeli od Boga to nije zato što je odrastao, zreo, nego jer je u punoj mladenačkoj krizi. Proći će ga to. Već sada znamo da će Bog, kada kriza svijeta prođe, biti posebno zadovoljan da su mu djeca prerasla u zrele sinove i kćeri. Ima dakle razloga za kršćanski optimizam.

Tuga ubija

Želite li pokvariti i uništiti svoj život i život onih koji vas okružuju, negujte tugu i žalost. To je sigurna, iskustvom dokazana metoda. I ništa kao tuga ne ispunja srca neraspoloženjem i odvratnošću. Poznato je koliki su ljudi zbog nje stradali.

Tuga zamagljuje naše prosuđivanje i čini da svijet i događaje gledamo puno tamnije nego što to oni zapravo jesu. Za

pesimiste katastrofa je posvuda, ona je neizbježna. S tugom u srcu događaje uvijek tumačimo s njihove lošije strane. Tako tumačimo i sve ono što drugi rade.

Živjeti sa žalošću znači udaljiti od sebe sve one koji bi nas htjeli voljeti. Za izliječenje od tuge neki će nam savjetovati da uzimamo alkohol, no zaboravljaju istinitost riječi rimskog pjesnika: „Koliko puta htjedoh da tugu i čemer taj utopim u vinu, ali svaka mu kap suzom se stvori i zasine ponovno u oku mom.“ Alkohol ne liječi tuge.

I da bismo se oslobodili od žalosti i tuge, moramo učiniti dvije stvari: ne voljeti je i odbaciti je. Osim toga: treba moliti. To je terapija koju propisuje Evanđelje. A nijednu terapiju ne valja odbaciti prije nego je primijenimo na sebi.

Najuslišanija molitva

„Čemu uopće molitva? Bog me ni onako nikada ne uslišava.“ Tko nije čuo ili sam izrekao te otrcane riječi? No, valjalo bi se upitati, što to mi tražimo od Boga kad molimo.

Da nam dadne zdravlje, uspjeh, sreću, ljubav. I, naravno, da nas čuva od iskušenja i napasti, nas i one koji su nam dragi. Ne pitamo se, što bi od nas bilo kad bi Bog uslišao svaku našu molitvu i želju. Bili bismo zadovoljni nama samima, utonuli bismo u egoizam i zaboravili druge.

Poslušajmo stoga ovu molitvu:

„Zahvaljujem ti, moj Bože, posebno za borbe i bijedu koje si postavio na moj put. Za njih ti zahvaljujem više nego za radosti i uspjehe moga života. Jer, one su učvrstile moju dušu, uzdigle moje srce. Ne vjerujem da se može rasti bez krštenja trpljenja i bolova koje čini da ljubimo druge i koje omogućuje približavanje Bogu.“

Ova molitva nije potekla iz srca nekog redovnika koji živi zatvoren u samostanu. Izrekla ju je jedna kabaretska zvezda. Uslišati, to također znači: izdići se iznad nas samih, krenuti k visinama, pobjeći iz osrednjosti koja nas sputava.

U tom smislu, koji je možda najistinitiiji, Bog nas po križevima uvijek uslišava.

(nastavak s prednje str.)

zakone u višu službu, u korist ljudi i pokazuje tako tko je zapravo Bog i kakav je On. On je onaj kome ljudska sudbina toliko znači da uskrišava mrtve. On nije najprije Bog svemirskih sustava niti astronomski Bog. On je prije svega Bog srca.

Može se mirne duše kazati: Reci mi što te potresa i ja ću ti kazati tko si. U spomenutim primjerima Bog se pokazuje potresen bolju ljudskoga srca i tako otkriva svoje božansko lice. Odmah opažamo da je on Onaj na koga Pavao misli kad govori o „čovjekoljublju našega Boga“ (Tit 3,4). O njemu filozofija premalo kaže kad ga naziva apsolutnim, nepromjenjivim. Ne, on je prije svega živi, blizi Bog koji u svojoj svetoj slobodi silazi k ljudima. On je Bog koji ljubi čovjeka. On je Bog koji misli i djeluje onako kako je opisano u trima događajima uskrišenja.

Ali čemu sve to, reći će netko, ako svijet i dalje nastavlja ići svojim putem? Posvuda umiru djeca, posvuda plaču majke i na mukama su očevi, posvuda su se-

stre ostavljene. Posvuda se kidaju ljudski životi ostajući neispunjeni i neostvareni. Koja onda korist od te slike Boga srca?

Sve to skupa treba ojačati našu vjeru, vjeru koja je utemeljena na Kristovoj riječi i djelu. Na svakoga od nas Bog gleda kao na onu udovicu iza mrtvačkih nosila. Svakomu od nas treba biti jasno da je Bogu ljudskog biće važnije od Sirijusa i Mliječne staze. Iz Božje perspektive gledano: srce i sudbina svakoga od nas za Boga je središte svijeta. Ali to je uslijed tijeka događaja i vremena, kao što opažamo, dosta zastrto i prikriveno. Moramo dakle vjerovati u stvarni smisao svijeta usprkos svim činjenicama koje drukčije govore. Pobjeda koja pobjeđuje svijet jest vjera naša. Uskrisujući udovičina sina jedinca, Jairovu kćerku i Lazara Krist pomiče zavjesu vječnosti da možemo vidjeti kako stvari zapravo stoje. A i to u vjeri. No u svjetlu Kristovih očiju i njegova srca lakše se vjeruje u Boga i smisao života nego pred kotačima povijesti i u filozofskoj analizi i sin-tezi.

Iv.

Nikola Zrinski

U broju 10. (listopad 1988.) „ŽIVE ZAJEDNICE donesen je članak Zvonimira Čičića iz Švicarske pod naslovom „140 godina od bitke kod Schwechata“.

Pisac članka vrlo je lijepo i točno opisao bana Jelačića i kao Hrvata i kao vjernika obljubljen od mnogih i kao čovjeka koji nesumnjivo ima časno mjesto u hrvatskoj povijesti.

Međutim u posljednjem poglavlju, pod brojem 6, pisac je taknuo jednu vrlo osjetljivu temu o kojoj bih želio progovoriti nekoliko riječi jer se radi o vjerojatno neprimjernoj tvrdnji povijesne NEISTINE!

Pisac spominje kako svjetska povijest (enciklopedije i leksikoni) spominju bana Jelačića „KAO HRVATSKOG BANA /BANUS VON KROATIEN, BAN DE CROATIE /“ i dodaje da vjerojatno ta ista svjetska povijest Zrinske spominje ne kao Hrvate nego kao ugarske plemiće. Citiram: „Ne zna Zapad za Nikolu Šubića Zrinskog, već za mađarskog vojskovođu Miklosa Zrinyi /ungarischer Feldherr /“.

Vjerujem u dobronamjernost autora toga članka, ali ipak, da bi potkrijepio svoju tvrdnju o hrvatstvu bana Jelačića ne može poniziti drugoga hrvatskog velikana, odnosno cijelu hrvatsku obitelj Zrinski.

Mogu sve svjetske enciklopedije i leksikoni pisati o Miklosu Zrinyiu, ugarskom plemiću, ali tada je u svim tim leksikonima to povijesna neistina.

Nikola IV Sigetski /1508. – 1566./ potomak je stare hrvatske obitelji knezova Bribirskih od plemena Šubića, koji su se kasnije prema Zrinju prozvali Zrinski. Svoju lozu vuku još iz vremena hrvatske narodne dinastije prije 1102. godine. Bio je hrvatski ban od 1543. – 1556., u vrijeme kad je turska sila bila na vrhuncu svoje moći. U neprestanim žestokim bitkama uspio je sačuvati da „reliquiae reliquiarum – ostaci ostataka“ ne postanu nikada turski sandžaci. Držao je u Hrvatskoj 17 gradova, a ženinom s Frankopankom postao je još suvladar i nad 25 gradova. Godine 1546. od kralja Ferdinanda dobiva i plodno Međimurje s utvrdom Čakovec.

mora gledati s povijesnog gledišta onog vremena. Tada je cijela Evropa bila sjeđinjena u ratu protiv Turaka. Branilo se kršćanstvo i vlastita zemlja od turske okupacije. Zrinski je već prije bio pod Sigetom, 1556., kad je kao hrvatski ban iz Čakovca došao u pomoć braniti Siget također jednom Hrvat, Marku Stančiću. Godine 1563. Nikola Zrinski imenovan je glavnim zapovjednikom kršćanske vojske s desne strane Dunava. Siget je tada bio bedem obrane pred daljnjim turskim nadiranjem. To što je pao u mađarskom Sigetu ne daje nikome pra-

Nikola Zrinski, „hrvatski Leonida“

vo da ga proglasi „ugarskim plemićem“ niti da uđe u povijest kao mađarski junak. Jedno su „pobožne“ želje, a drugo povijesne činjenice.

Poljski kralj Jan Sobjeski potukao je 1686. Turke pod Bečom i još do sada nikome nije palo na pamet da ga proglasi ili unese u enciklopedije kao Austrijanca. Međutim kod nas je povijest bila teža. Bili smo u sklopu Austrougarske monarhije. Već sâm naziv monarhije nije spominjao hrvatsko ime. Naziv kao da je tumačio da je monarhija sastavljena od Austrije i Ugarske, a pod njezino ime spadaju svi ostali narodi kojima su Mađari htjeli izbrisati i ime i jezik. Nije čudo da su prisvojili hrvatske velikaše i proturali ih u povijesne knjige kao Mađare.

Slično je i s praunukom Nikole Zrinskog Sigetskog, Nikolom koji je kao hr-

vatski ban započeo u Čakovcu takozvanu urotu. Govorio je sedam jezika, čak i turski. Pisao je mnogo jer je bio pjesnik velik kao i ratnik. Na mađarskom jeziku napisao je spjev o slavnoj Sigetskoj bitki. Danas ga u Mađarskoj po školama uče kao najvećeg mađarskog pjesnika starog vijeka. A baš on 28. lipnja 1659. piše Ivanu plemenitom Lučiću: „Ego mihi conscius sum – etenim non denegarem me Croatam esse etquidem Zrinium esse scio“. Mislim da bi doslovno u prijevodu bilo: „Svjestan sam i neću zaniijekati da sam Hrvat i znam što više, da sam Zrinski“. Konačno već iza smrti Nikole Zrinskog u Sigetu cijela Evropa ga je prozvala „hrvatskim Leonidom“.

I ako naiđemo u kojim svjetskim enciklopedijama ili leksikonima, koje spominje autor članka o banu Jelačiću, da su Zrinski mađarski plemići, trebali bi Hrvati pismeno protestirati kod izdavača. To treba učiniti argumentirano, što nije teško, jer dokumenata koji govore da su Zrinski hrvatska obitelj ima na pretek. Pričao mi je ovih dana moj kolega velečasni Čukman, naš svećenik u Oslu, kako su bili kod njega u stanu bivši norveški biskup John Willem Gran sa sadašnjim biskupom Schwenzerom. Kad je biskup Gran primijetio u stanu poprsje Nikole Zrinskog rekao je svom kolegi biskupu: „To ti je hrvatski Jan Sobjeski!“ Ugodno čuti u dalekoj Norveškoj, daleko od Hrvatske. Premali smo narod da bismo se olako odrekli svojih velikana! A ne smijemo si priuštiti ni da dok uzdijemo i branimo jedne, potcjenjujemo ili „otpisujemo“ druge.

Josip Krokek, Švedska

Ime jezika?

„Živa zajednica“, glasilo hrvatskih katoličkih misija u Zapadnoj Evropi, pridružuje se domovinskoj, amandmanskoj raspravi o nazivu hrvatskog jezika i iznosi, kratko i sažeto, svoj stav i stav svojih čitatelja koji glasi:

Jezik hrvatskoga naroda, a prema tome i jezik Socijalističke Republike Hrvatske, ima samo jedno ime: hrvatski jezik ili hrvatski književni jezik.

Umoljavaju se delegati koji će odlučivati o imenu hrvatskog jezika u novom ustavu da ne mijenjaju te stavke ustava iz 1974. godine i da vode računa i o mišljenju stotina tisuća hrvatskih garbajtera u Zapadnoj Evropi.

Bogu ništa nije nemoguće!

Naddušobrižnički ured u Frankfurtu organizirao je u sklopu „Biblische Reisen“ iz Stuttgarta studijsko putovanje **Putovima sv. Pavla** po Grčkoj i Turskoj. To je putovanje trajalo dvanaest dana, od 19. rujna do 1. listopada 88. Sudjelovalo je trideset osoba, što naših svećenika što pastoralnih suradnika. Pridružio se i g. Pfarrer Blumenröther i još nekoliko osoba.

Vođa putovanja bio je **o. Bernardo Dukić**, naddušobrižnik iz Frankfurta, a za duhovnog voditelja bio je pozvan **o. Bonaventura Duda**, profesor našeg Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu koji već tridesetak godina predaje, među ostalim, o poslanicama sv. Pavla. Zamolili smo ga da za „Živu zajednicu“ iznese svoje dojmove i ocjenu ovog studijskog putovanja.

P. Bernardo: Što velite, profesore, o smislu i značenju takvih studijskih biblijskih putovanja i hodočašća?

P. Duda: U svoje vrijeme napisao je Ernest Rénan da je Sveta zemlja – danas Jordan i Izrael – „peto evanđelje“. Htio je time reći: želimo li dublje i svestranije razumjeti i doživjeti Isusovo evanđelje, uvelike koristi ako mogemo pohoditi Svetu zemlju gdje se sve to događalo. To vrijedi i za razumijevanje Pavlovih poslanica, a onda općenito – za upoznavanje onoga prvotnog zanosa i oduševljenja iz kojega je niknula kršćanska Europa i susljedno cijela naša kršćanska civilizacija i kultura.

P. Bernardo: Koje mjesto u svemu tomu zauzima sv. Pavao?

P. Duda: „On mi je oruđe izabrano da pronese ime moje među narode i kraljeve i sinove Izraelove“, rekao je u ono vrijeme sam uskrslu Isus Ananiji kada ga je poslao da krsti Pavla (Djela 9,15). Istina, Krist je poslao svu Dvanaesticu, apostole, u sav svijet da propovijedaju evanđelje. No ni o kome nemamo toliko podataka u samom Novom zavjetu koliko o sv. Pavlu. On se zove Apostolom narodâ. On je zasadio kršćanstvo u srce tadanjeg svijeta, u Maloj Aziji, Grčkoj, u Rimu, a kanio je prodrijeti sve do Španjolske. Osim toga neposrednog navjesticke djelovanja, on nam je ostavio bogat repertoar svojih poslanica koje, uz evan-

đelja, predstavljaju drugu trećinu spisâ Novoga zavjeta. Istom kad ih čitamo u sklopu njihove povijesti i geografije, one dobivaju na svojoj punoj težini i značenju.

P. Bernardo: Možete li ukratko naznačiti za čitatelje „Žive zajednice“, rekao bih, „red vožnje“ ili putni plan ovog našeg hodočašća?

P. Duda: Počeli smo s krajnje točke sjeveroistočne Grčke, iz današnjega grada Kavale (nekoć Neapolis) kamo se negdje godine 50. poslije Krista Pavao iskrcavao na svom drugom misijskom putovanju. O tom nam pišu Djela apostolska (16,6 i dalje) koja su nam služila i unaprijed kao vodič našega putovanja (Djela 16,6 do 20,38). Nedaleko Kavale pohodili smo ruševne ostatke drevnoga grada Filipi gdje je Pavao krstio prvu vjernicu u Europi, prodavačicu grimiza Lidiju. Slijedeći dakle Djela apostolska, zadržali smo se u Solunu, Ateni, Korintu (u Grčkoj) i poslije u Efezu i Izmiru (negdašnjoj Smirni), u Turskoj. Čitatelji „Žive zajednice“ poznaju sva ta mjesta iz naslova Pavlovih poslanica Filipljanima, Solunjanima, Korinćanima, Efežanima itd. Dakako, kada smo već na putovanju Grčkom i Turskom, pohodili smo i mnoga mjesta povijesti Staroga svijeta, obnavljajući i produbljujući povijest i kulturu Europe koju smo učili u gimnaziji i na teologiji. Bili smo osjetljivi dakako i za našu suvremenost jer ovakvo putovanje čovjekovu duhu pruža nove uvide i nameće mnoga pitanja.

P. Bernardo: Da li biste nešto od toga izdvojili, baš u vezi s našom suvremenosti?

P. Duda: Doista, moram reći da sam bio cijelo vrijeme pod dubokim dojmovima. U nekoliko dana susreli smo se s dva, tri i više svjetova. Dođosmo iz katoličkih (i protestantskih) zemalja, devet dana smo boravili u tipično pravoslavnoj sredini u Grčkoj da se zatim susretnemo s osebnim islamskim životom i civilizacijom u Turskoj. Mogu li se svi ti – i toliki svjetovi – naći na putovima ujedinjene Europe ili čak Ujedinjenih naroda? Mogu li se nadići sve te vjerske i povijesne podijeljenosti? Čovjek se ne može oteti tim pitanjima.

P. Bonaventura Duda (desno) i Bernardo Dukić slave euharistiju na Pavlovoj postaji u Grčkoj

P. Bernardo: Vjerujete li vi u ekumenizam?

P. Duda: Nismo jednom na ovom putu zastali pred tim pitanjem kao i pred onim širim, pred pitanjem dijaloga i suživota s islamskim životom, suživota svih ljudi našeg planeta... Odgovaram kratko na vaš upit: „Vjerujem!“ – ali baš „vjerujem“. To jest vjerujem baš kao Isusov vjernik, prema onoj riječi evanđelja: „Bogu ništa nije nemoguće!“ Kad bi putovi sporazumijevanja između svih mogućih ljudi bili samo ljudski, ne bih vjerovao, ili bar ne bih tako čvrsto vjerovao. Uvijek se rado sjećam riječi Pavla VI. Rekao je da će ekumenizam, kada se dogodi, biti Božje čudo. To znači, Božje iznenađenje. I tada ćemo vidjeti da smo to mogli mi ljudi i prije učiniti. No dok ne posegne Bog sasvim izuzetno u ljudsku povijest, na nama je – rekao je Pavao VI – da u tu rijeku povijesti, u taj jaz između narodâ, religijâ, ideologijâ itd., strpljivo unosimo kamenčiće sporazumijevanja. Put ekumenizma i dijaloga ide stepenicama koje bih okrstio ovako: upoznavanje, uvažavanje, sporazumijevanje, zbližavanje. Čini mi se da smo na taj

put obvezani pod svaku cijenu želimo li opstati.

P. Bernardo: *Ipak, moramo se vratiti studijskom putovanju, a pomalo i hodošašću „Putovima svetog Pavla“! Što vas se osobito dojmilo?*

P. Duda: Najljepši su mi doživljaji bili naše euharistije koje smo slavili, što se kaže, na licu mjesta – „in situ“. Tako su, vjerujem, osjećali svi putnici i hodočasnici. Posvuda smo u liturgiji čitali prigodna mjesta iz Djela apostolskih ili Pavlovih poslanica s pripadnim evanđeljima. Tako smo u Solunu slavili Krista Kralja jer su Židovi ondje optužili Pavla da „radi protiv carskih odredaba“ jer tvrdi „da postoji drugi kralj – Isus“ (Djela 16,7). U Filipima, gdje se iz vode i Duha Svetoga rodila prva kršćanka Europe, čitali smo velike Pavlove krsne tekstove. Mnogima će ostati nezaboravna liturgija na otoku Samosu, domovini velikog Pitagore, gdje smo – na domak otoka Patmosa – u liturgiji čitali iz Apokalipse Ivanovu početnu viziju Sina Čovječjega i svih sedam apokaliptičkih pisama (Otkrivenje 1 do 3).

P. Bernardo: *Zanimat će čitatelje „Žive zajednice“ i ono što je bilo nekako usput.*

P. Duda: I o tom bi se dalo mnogo reći. Prije svega, za nas klasičare – uvijek žalimo što generacije naših sadašnjih gimnazijalaca ili kako se već zovu neće više tako duboko gustirati put u Grčku, doista klasičnu domovinu klasike, stare europske misli i umjetnosti. No ne smi-

jemo propustiti a da ne spomenem duboke doživljaje koje je na sve nas ostavio susret s glasovitom središnjicom pravoslavnoga monaštva, sa Svetom Gorom Atosom. Istina, nije bilo vremena ni prilike da otok dotaknemo svojom nogom, ali nas je brodić, u laganu klizenju morem, proveo duž njegove desne obale, svojih 45 km, te smo mogli izblizega motriti te vrletne manastire, dvadesetak, koji slave i svoje tisućgodišnjice, a da se nikada nije ugasio, kako vele pravoslavci, sveto podvižništvo. Nova vas iznenađenja čekaju kad pohađate tzv. Meteore, manastire koji su podignuti na nedostupnim vrletima – i što da dalje govorim: sve je to neopisivo i divno, zapanjujuće...

P. Bernardo: *Nažalost, moramo prekinuti jer, znate, urednikove su škarice nemilostive. Ipak, recite nešto kao završnicu.*

P. Duda: Po povratku, održao sam u Frankfurtu malo predavanje „Putovima svetog Pavla“. Nakon lijepe debate, novi je župnik o. Križanović završio naš sastanak jednim odlomkom sv. Pavla koji sam tada doživio kao izvrnu završnicu svega moga doživljavanja ovih dana. Evo toga teksta: „Isus Krist dođe na svijet spasiti grešnike – piše Pavao Timoteju (1,15–16) – od kojih sam prvi ja. A pomilovan sam zato da na meni prvo me Isus Krist pokaže svu strpljivost i pruži primjer svima koji će povjerovati u njega za život vječni.“

Svećenici i past. suradnici na „Putovima sv. Pavla apostola“

Naš savjet

Gdje da otvorim svoju Bibliju

Kad ti se čini da je Bog daleko
(Psalam 139).

Kad si žalostan (Ivan 14 i Psalam 146).

Kad te ljudi ostave (Psalam 27).

Kad si sagriješio
(Psalam 51. i 1. Ivanova 1).

Kad si zabrinut
(Matej 6,19–34 i Psalam 43).

Kad si bolestan (Psalam 41).

Kad si u opasnosti (Psalam 91).

Kad si utučen (Psalam 34).

Kad si obeshrabren (Izaija 40).

Kad si osamljen ili se bojiš
(Psalam 23).

Kad si zaboravio na Gospodinove
blagoslove (Psalam 103).

Kad ti manjka hrabrosti (Jozua 1,1–9)

Kad ti svijet izgleda veći od Boga
(Psalam 90).

Kad trebaš spokoj i mir
(Matej 11,25–30).

Kad trebaš pouzdanje (Rimljanima 8).

Kad tražiš radost (Kološanima 3).

Kad ideš na put (Psalam 121).

Kad si ogorčen ili kritički raspoložen
(1 Korinćanima 13).

Kad razmišljaš kuda uložiti novac
(Marko 10,17–31).

Kad tražiš uputstvo za rad
(Rimljanima 12).

Još ti preostaje da se ugledaš u pastira i kralja Davida: „U srce pohranih riječ tvoju, da protiv tebe ne sagriješim!“

(Psalam 119,11).

Shalom! Hodočašće u Svetu zemlju

U posljednjem smo broju našega lista objavili, str. 13, da „Živa zajednica“ organizira hodočašće u Isusovu zemlju od 18. do 25. veljače 1989. godine. Zbog pastoralnog susreta naših svećenika, pastoralnih suradnika i socijalnih radnika, koji se u to vrijeme održava u Vierzehnheiligen, termin se pomiče za tjedan dana ranije. Prema tome, najavljenno hodočašće počinje 11., a završava 18. veljače 1989. godine. Sve drugo ostaje kako je u prvoj najavi zabilježeno.

Promocija „stručne” knjige

„Vlado Gangster” na sveučilištu u Freiburgu

Vladimir Dedijer, zvani Gangster, održao je 26. listopada 1988. godine „predavanje” o „Vatikanu i Jasenovcu”, zapravo o „zavjeri Vatikana protiv Srba” u jednoj od aula freiburškog sveučilišta. „Predavanje” je trajalo oko dva sata. Nastup druga Gangstera organizirao je „Bund gegen Anpassung – Hochschulgruppe = Savez protiv prilagođivanja – Visokoškolska skupina”. Kroz „program” je vodio Nijemac srednjih godina, pravnik, inače Gangstеров intimus. Nazočno je bilo uz par stotina mladih Nijemaca i Njemica i tridesetak Hrvata, uglavnom mladih. Bilo je i nekoliko starijih Nijemaca.

Opći dojam

Šteta vremena, nije vrijedno pažnje zbog nečeg što bi kao pozitivno bilo izneseno i time značilo nova saznanja. Ipak, isplatilo se doživjeti što znači namješteni okvir (dobar dio Nijemaca pljeskao je često, dugo i neumjesno – nekad unaprijed odobravajući, kao npr. kada je Dedijer ponosno digao visoko svoju knjigu o predmetu, nedavno prevedenu i na njemački te njome mahao kao vrhunskim dostignućem povijesnih znanosti – egzaltiranim glasom, a jedva da je itko od nazočnih istu već pročitao). Isplatilo se doživjeti što znači demagogija, površnost, preuzetnost, uopće glupost i zloba ljudska, egzaltirana emocija predavača.

Kako je teklo?

Spomenuti je pravnik otvorio večer i u dvadesetakminutnom govoru predstavljao Dedijera nazočnima; čovjeka koji u sebi utjelovljuje vrhunac ljudskoga dostignuća na području humanosti, radinosti, znanosti, poštivosti, neumornosti, poštenja, zalaganja za potlačene te svemoguće njegove djelatnosti od Adama do danas. Sve u svemu, vrlo neukusno. Spomenuo je u više navrata njegov engagement u Russelovom tribunalu i taj je tribunal i njegov rad bio zapravo duša cijele večeri, sve se time mjerilo i kroz to gledalo. Spomenuo je Dedijerova pisana djela i posebno predstavio tu novu knjigu na njemačkom jeziku – „Jasenovac – das jugoslawische Auschwitz und der Vatikan”. Pritom se bezobrazno češao o Vatikan te je spomenuo broj od 750.000 pobijenih Srba u Jasenovcu.

Predstavio je još jednoga gospona, postarijeg, koji je tamo sjedio a član je tog tribunala. Njemu je dao riječ.

Taj je također „potrošio” dvadesetak minuta jer je govorio engleski, što se prevodilo na njemački. Govorio je o tribunalu i njegovoj djelatnosti te uzdizao visoko predsjednika tog tijela, tu nazočnog Dedijera.

Konačno je došao na red i Dedijer – središte večeri. Govorio je i on engleski što je prevodila na njemački neka djevojka.

Očekivao sam temu kako su je najvaljivali plakati, o Jasenovcu i krivnji Vatikana te njegove podružnice u Hrvatskoj. On je pak počeo, zbrda zdola, plesti sve i sva. Reče da je zamoljen za referat od dvadesetak stranica. I on ponajviše govori o Russelovom tribunalu ali ponešto i o Jasenovcu i okviru u kojem se događao, o zavjeri Vatikana te o engagementu u koljačkoj raboti u Jasenovcu dvojice katoličkih svećenika, o nekih stotinjak vojnih dušobrižnika u ustaškim jedinicama koji da su direktno od Pavelića dobivali instrukcije kako klati. Spomenuo je pokolj 800 Srba u Glini (u crkvu zatvoreni i spaljeni!), a prije toga su ustaše silovali žene. Progonilo se i uništavalo Židove, (u Beogradu je sinagoga bila pretvorena u javnu kuću!), Hrvati su osim Srba naveliko ubijali Židove muslimane, Cigane, protufašistički orijentirane Hrvate i ostale.

U jednom je kontekstu spomenuo Kosovo gdje se danas siluju tamo živeće redovnice (bilo je govora o pokušaju silovanja jedne), dakle gotova stvar i to u množini – slika kako se kroje događaji.

Jadni Nijemci

Reče Nijemcima da oni žive u atmosferi nesigurnosti i straha, da su ovdje na snazi još uvijek srednjovjekovni zakoni o Gotteslästerungu te da je taj tribunal uzimao u obranu ljude koje je ovdje zakon progonio – „Kirchenkritiker werden hier verfolgt”. „Njemačka se mora spasiti od Vatikana”, uči on ljude ovdje, a u jednom času, kada je tumačio svestranost zauzetosti za sve ljude te govorio o bijedi u Latinskoj Americi, gdje da su protiv Crkve uzeli u obranu dvojicu svećenika (imena nije spomenuo) ispalo je iz konteksta da je zapravo Papa kriv za svu bijedu tamošnjih ljudi, ali tom Papi nije znao ime – „der Name des Papstes fällt ihm nicht ein”, prevela je ženska.

Poučio je prisutne da su seljačke bune Srednjega vijeka, pa i ovdje na ovom području, bile zapravo vjerski ratovi – vjera je bila motiv revolucije. Bilo je mnogo revolucija a on se jako nada da njihovo vrijeme nije prošlo, još ih mora biti! Prisutne poziva na bunt.

U jednom je času, u nekom kontekstu, ustvrdio, bar je tako bilo rečeno na njemačkome, da je Vatikan za vrijeme drugog svj. rata vršio pritisak na Hitlera i Pavelića, jer da im je u Rimu izgledalo da progoni i likvidacije Židova idu nekako presporo. „Vatikan je pravio pritisak na Hitlera i Pavelića da se Židove sporo uništava” – tako sam sebi zapisao. Tražilo se da se ispituju i osude zlodjela perzijskoga šaha ali je pred imamom Homeinijem, čije je ime glatko spomenuo i naveo neke pojedinosti o njemu, izgleda rado zastao. Još je jednom spome-

Vladimir Dedijer, zvani „Gangster”

nuo da je Njemačka uvelike rasistička država – „rasističke tedence vladaju ovdje”, zabilježio sam.

To i tome slično trajalo je nešto dulje od sat vremena.

Voditelj je na početku bio najavio mogućnost postavljanja i pitanja davanja odgovora na postavljena pitanja te diskusiju.

Diskusija

Digao je ruku i odmah dobio riječ neki „žgoljo” – Nijemac, par redi ispred mene, a odmah digoh i ja ruku. Taj je počeo objašnjavati gdje se nalazi Jasenovac i „valjati” neke druge gluposti. Namah se dobio dojam da je taj bio „montiran”. Dobih i ja riječ kad je on završio.

Što ćeš pitati, Bože moj? Stotine pitanja i primjedbi možeš na sve imati, sve to k vragu poslati, ali znadoh da ne smijem mnogo i dugo. U međuvremenu se diglo mnogo ruku, nastao je i žamor, naši su počeli i negodovati – događati se počelo nešto što nije očekivao, nešto što mu nije pasalo u kram i nije znao što s time – ipak se naše „face” razlikuju od njemačkih. Jednoga našeg su i izbacili, bio bih to i ja učinio jer je bio pijan i neumjesnim upadicama grubo protesirao. To se dogodilo prije, u polovici „predavanja”. Konačno sam smio pitati.

„Postavljam gospodinu profesoru 3 kratka pitanja kako bi i odgovor mogao biti kratak i jasan:

1. kada je logor Jasenovac počeo „djelovati”?
2. koliko je Srba ubijeno u Jasenovcu – točan ili približan broj?

3. da li sam točno ili možda netočno razumio tvrdnju koju je u izlaganju izgovorio profesor da je Vatikan za vrijeme Drugog svjetskog rata pravio pritisak (Druck – tu je riječ i on upotrijebio kako je bilo prevedeno) na Hitlera i Pavelića, jer kao da se Židove presporo likvidiraju?"

Ženska mu je prevela pitanja, nešto je stao i počeo na engleskom. Govorio je barem pet-šest minuta. Nije se prevodilo što govori. Konzultirali su se. Govorio je mimo pitanja onečim desetim. Nastajala je nervoza. Ljudi su davali znak da prestane, da ne krađe vrijeme, jer prije mog pitanja, reče voditelj, da za pitanja imamo samo 10 minuta vremena. I ja sam davao znak rukom da taj tip prestane. Voditelj je tada počeo upozoravati na pravila igre, da kada netko govori drugi imaju slušati, da profesor ima pravo govoriti koliko on želi, a da na postavljena pitanja profesor neće odgovoriti, jer da su provokativna.

Poskočila mi je temperatura. Nadglasao sam žamor i pitanja još jednom ponovio publici da prosudi gdje je tu provokacija – nijedno pitanje ne izlazi iz teme! Nastao je žamor i među Nijemcima, podijeliše se jedni za, drugi protiv (opredijeljeni i neutralni). Voditelj opet reče da su pitanja provokativna i da više nema pitanja. Tko želi može pismeno postaviti bilo kakvo pitanje, dostaviti ga i profesor će svakome pojedinačno pismeno odgovoriti. Ipak se probio jedan naš gastar-beiter svojim jakim glasom i izlomljenim njemačkim tako da je smio i on pitati. Muka je to bila, ali svaka mu čast! Otprilike ovako: Šve što se događa ima svoje zašto, svoj uzrok. Što je uzrok da su Hrvati tako postupali? Da bi istina bila vidljiva, potrebno je govoriti i o drugoj strani, o onome prije rata (spomenuo je ubojstvo u skupštini, ubojstvo Aleksandra), zatim, gdje su četnici i njihova rabota. Ne može se govoriti o jednoj strani, a drugu prešutjeti kao da je nije bilo. Ljudi su poštivali taj napor a i profesor se udostojao

izjaviti kako je istražio i napisao knjigu o zlodjelima četnika nad Hrvatima i muslimanima. Još je nešto bulazio, nije se više prevodilo, ali ono malo engleskoga što mogu dignuti bilo mi je dosta – počeo je nešto valjati o Kuhariću, njegovoj lukavosti... bilo mi je odviše, digoh se demonstrativno i iziđoh. Još desetak naših Hrvata, poznaju me, pođe za mnom.

Ljudi su se unutra natezali još desetak minuta, ali rekoše oni koji su ostali, da je osve nadglasavao onaj „žgoljo“, da nije bilo moguće ništa pametna ni reći ni čuti.

Reakcije

Na hodniku su se ljudi nadvikivali. Oni „opredijeljeni“ znali su što je istina, a „neopredijeljeni“ su rado pitali i rado što god čuli. Imao sam kod sebe računar, ponio sam ga jer sam se nadao da bi mi mogao zatrebati. Izvadih ga i izračunah da je dnevno u Jasenovcu, ako sve štima, bilo ubijano preko 7500 Srba. A k tome dolaze i ostali. Koliki je to posao dnevno, što to sve znači, a nije tamo bilo plinskih komora niti buldožera za kopanje grobova. Što te brojke govore o Srbima i njihovom brojčanom stanju – kako su izgledali prije rata a kako poslije rata – nešto ne štima, ne štima Dedijer i njegova fantazija i čemu sve to služi i čemu vodi?

Reče jedna studentica da je došla iz znatiželje ali da tako nekvalificirana i lošeg izlaganja još nije čula.

Mislim da se Dedijer „proslavio“, a i mi smo mu u tome pomogli. I. B.

Vladimir Dedijer – Gangster, publicist i povjesničar rođen je 1914. u Beogradu. Prije rata aktivan u radničkom pokretu. Kroničar 2. svjetskog rata, član jugoslavenske delegacije na Mirovnoj konferenciji u Parizu te na više zasjedanja Generalne skupštine UN. Član CK SKJ 1952–54., kada je isključen u vezi sa slučajem Milovana Đilasa. Napisao je više djela povijesnog sadržaja. Predavao je povijest na Beogradskom sveučilištu. Od 1960–1971. predaje na sveučilištima Velike Britanije i SAD-a. Jedno je vrijeme bio predsjednik Russelova tribunala.

Što hrvatska katolička mladež misli i što će misliti o Dedijerovim neistinama, izrečenima na račun njezine Crkve i njezina naroda, to „Gangstera“ izgleda uopće ne zanima. A trebalo bi.

ESSLINGEN

Zajednički u budućnost

Već dobro uhodani susret hrvatskih i njemačkih katolika u župi Sv. Petra i Pavla u Neuhausenu doprinio je i ove godine, 15. listopada, svoj konkretni obol proslavi Tjedna stranaca. Hrvatski i njemački katolici, sa svojim župnicima, zajedno su molili, zajedno razgovarali, zajedno se veselili i zajednički gledali u budućnost koja treba i može biti ljudska, kršćanska, uz uvjet naravno da stranci i domaći učine korak više prema međusobnom poznavanju, uvažavanju, poštivanju i suživotu. Ove je godine fra Ignacije Vugdelija upoznao njemačke katolike sa životom i značenjem franjevacu u hrvatskoj Crkvi. Prošlih je godina obrađivao povijest

Kristina Nađ pjeva

naše Crkve, Marijino štovanje u našoj Domovini i teškoće s kojima se naša Crkva sučeljuje u socijalističkom društvu. Zrno po zrno i mozaik naše narodne i crkvene povijesti postao je tako poznatiji toj župnoj zajednici njemačke braće i sestara. A od upoznavanja do prihvaćanja obično nije velik ni dalek put.

Misijski orkestar pod ravnanjem prof. Klinca i gospođe Mare svirao je i pjevao pod Misom (dvojezično!). Uspješno su nastupili i na zabavi u župnoj dvorani poslije Mise, gdje je i opet briljirala djevojčica Kristina Nađ. Iv.

TUTTLLINGEN

Majka, domovina, iseljenišтво

Pod tim naslovom održao je vlč. Luka Janjić u prostorijama Hrvatske katoličke misije, 26. 8. 1988. godine, vrlo zanimljivo i lijepo predavanje. Vlč. Luka, i sâm pjesnik, čitao nam je iz svoga opusa (svoje pjesme), a čitao nam je i pjesme velikih hrvatskih pjesnika. Oko četrdeset nazočnih pozorno je pratilo to nesvakodnevno događanje u našim misijama.

Polovicom rujna (16. 9.) nastupili su u Spai-chingenu pred oko 400 oduševljenih gostiju „Slavonski Bećari“.

Susret naše mladeži u rottenburškoj biskupiji

„Neka Isus Krist, Crkva i Domovina budu vaša nada!”

Drevno marijansko svetište u Schönenbergu (Ellwangen), staro 350 godina, pomladilo se 8. listopada ove godine kad se u nj „sli- la” hrvatska kat. mladež iz biskupije Rottenburg / Stuttgart, da bi održala svoj treći molitveni susret. Preko 900 djevojaka i mladića, predvođeni svećenicima i past. suradnicima, dođoše toga prohladnog dana k svojoj Majci iz 16 hrvatskih misija u biskupiji. Druge uspomene s prijašnjih susreta još im bija- hu svježije u srcu. Radost je izvirala iz njihovi- vih očiju. Nije ju mogla pomutiti ni kiša, ni duga vožnja, ni neispavanost.

Pokornočko bogoslužje predvodio je vlč. Živko Kustić, urednik Glasa Koncila. Pripravi- o je mlade i za pojedinačnu ispovijed rekavši da se „ne trebaju ispovijedati, ako to čine samo iz običaja”.

Čovjek postaje nemiran onoga časa kada učini nešto što ne valja, rekao je vlč. Živko i nastavio: on onda želi pobjeći od samoga sebe, nema snage biti sâm jer mu mrak pre- kriva dušu. Od toga ga zla ne može oslobodi- ti nikakva meditacija niti psihijatrija, ni pretjerano pušenje ni luđačko uživanje sek- sa i droge. U sakramentu ispovijedi Krist do- nosi oslobođenje. On uzima ljudske grijehe na svoja leđa, pada pod njihovim teretom, znoji se krvavim znojem, umire. I ljudski grijesi zajedno s njim umiru, a grješnik uskr- sava na novi život... Svećenik je nazočan u ispovijedi jer Isus želi da čovjek s čovjekom razgovara. Nije pri tom važno da li je sveće- nik dobar, mlad, star...

Potom su mladi pristupili k sakramentu po- mirenja.

Liturgijsko slavlje, vrhunac toga molitve- nog susreta, započelo je u 11 sati. Predvodio ga je mons. Jürgen Adam u koncelecijaciji sa Živkom Kustićem i četrnaesticom misio- nara. Pjevanje je bilo skladno i pobožno uz pratnju iskusnog VIS-a „Mladost 5” iz Ulma.

Živko Kustić (u sredini) u srdačnom razgovoru s albanskim socijalno-pastoralnim djelatnikom Petrom Mjedom

U propovijedi je vlč. Živko prenio mladima poruku evanđelja – pohod Marije Elizabeti. Tim davnim događajem, rekao je, tim zagrljajem dviju žena povijest se počela mi- jenjati. One su kliktale, slavile Boga, radova- le se jer su imale roditi... Budućnost našega hrvatskog naroda, nastavio je, nije nimalo ružičasta. Narod stari, kolijevke ostaju praz- ne, mladi se naraštaji iseljavaju. I u povijesti nam je bilo teško, ali tipično hrvatsko katoli- čanstvo nikada se nije vezalo ni uz kakvu vlast. Mladima reče: vi ste naša nada, nada i budućnost hrvatskog naroda. Rastite kao mladice iz staroga stabla, vjerujte u život, ljubite svoj narod. Kršćansku i domovinsku baštinu cijenite više od svakog bogatstva, standarda, mode ili ideologije. Njeguajte svoj materinski jezik i ne dozvolite da vaše kolijevke, kad jednom osnujete obitelj, ostanu prazne. Neka Isus Krist, Crkva i Domovina budu vaša nada.

Jedanaest naših mladića i djevojaka, iz svih naših krajeva, upraviše Bogu molitve u ime

mlade zajednice, a mladi na svaki zaziv od- govoriše usklikom: „Gospodine, pomozí nam, da te više ljubimo!” Molilo se za ljude u krizi, kušnjama i razočaranjima, za rodi- telje, odgovajatelje i mlade kršćane; posebno za naš narod da poraste u njemu i njegovim vođama ljubav prema istini, pravdi i miru.

Mladi iz Tuttingena prinijeli su na oltar da- rove. Velik broj mladića i djevojaka pristupio je k Stolu Gospodnjem, dajući dobar primjer svojim starijima. Zahvalnu riječ iz- rekla je djevojka iz Wildberga. Zahvalila je najprije Bogu za to zajedništvo. Zahvalila je i svima koji mladima pomažu, mons. Ada- mu, biskupiji i Odboru za mlade. Vlč. Kusti- ću poželje da mu Bog dade dobro zdravlje i da još dugo drži „pero u ruci”.

Poslijepodnevni program odvijao se pod ve- likim šatorom. Vjernici iz misije Aalen tru- dili su se da mladi ne budu ni gladni ni žedni. Pozdravni govori bili su vrlo kratki.

Na početku programa nastupila je folklorna grupa „Branimir” iz Ludwigsburga s vrlo di- namičnim i dobro uvježbanim „Bunjev- cem”, a potom Jasna Zlokić iz Zagreba, uz pratnju vokalno-instrumentalnog sastava „Carmen”. Članovi Odbora za mlade pripre- mili su u pauzama zabavne igre: trčanje u vrećama, bacanje ringova i ples srdaca. Svi su se veselili.

Lijepo je bilo gledati veselu, razigranu i raspjevanu mladost. U pjesmi otvoriše svoje srce, obnoviše stara poznanstva i sklopiše nova. Pa neka, i to je jedan od ciljeva ovakvih susreta. Na kraju, oko 20 sati, rastanak, sti- sak ruku, pokoji poljubac i poneka suza uz riječi: „Bog, do slijedećeg susreta!”

Dao Bog da i ovaj molitveni susret takne bar malo dušu našega mladoga čovjeka i da ga približi Kristu – Cilju, Uzoru i Putu.

Stanka Vidačević

Dio mladih iz šesnaest misija prinosi darove na euharistijskom slavlju

Dvadeseta obljetnica misije Göppingen

U službi Bogu i Crkvi u Hrvata

Hrvatska kat. misija Göppingen svečano je proslavila od 14. – 16. listopada 1988. godine dvadesetu obljetnicu svoga postojanja.

U petak (14. 10.) priređen je prijem za nje-mačke goste na kojem su, među inima, bili mons. J. Adam, Göppinški gradonačelnik i regionalni dekan R. Wahl. Referent za kato-like drugoga metrinškog jezika u biskupiji mons. Adam otvorio je toga dana u misijskim prostorijama i dvije zanimljive izložbe: izložbu akvarela i ulja slikara Davorina Run-tića i izložbu slikaraskih radova misijskog člana Marice Tot. Dobra je i lijepa ta ideja. Potrebno je da nas Nijemci još više upozna-ju i po djelima naših umjetnika. I to je jedan od važnih vidova mirnog suživota i pravilno shvaćene integracije.

Sutradan je naš svijet razgledao izložbe zadržavajući se najviše pred vrlo zgodno sa-stavljenom „Povijesti misije u riječi i slici“. Pokazana su i rukotvorinska umijeća misijskih gospođa. Stara baština dakle njeguje se i u novim, tuđim sredinama. Posjetitelji su toga dana mogli vidjeti i zanimljivi film Kršćanske sadašnjosti „Pod južnim križem“. U večernjim satima održao je prof. dr. Vladi-mir Veselica vrlo lijepo predavanje o eko-nomskoj situaciji u domovini i svjetskim ekonomskim zbivanjima poslije koga je us-ljediła plodna i vrlo konkretna diskusija. Svi su sudionici na predavanju bili zadržljivi jasnoćom i otvorenosću profesorovih od-govora.

Trećega dana, nedjelja, završno slavlje. Naj-prije je u prepunoj crkvi Sv. Marije u Göp-pingenu održana svečana liturgija koju je predvodio pomoćni zagrebački biskup dr. Đuro Kokša uz asistenciju mons. Adama, misionara Bilokapića i dekana Wahla. Pučko je pjevanje, a to se tu i tamo nažalost zabacu-je, došlo do punog izražaja na spomenutoj Misi. Svi su sudionici bili ugodno izne-nađeni i ljepotom zbornog pjevanja.

U kasnim popodnevrim satima našlo se oko 400 naših ljudi i Nijemaca u vrlo lijepo uređenoj i okićenoj Gradskoj dvorani (Stadthalle) u Göppingenu da bi pribivali kulturno-zabavnom programu koji je otvo-ren pjevanjem hrvatske i njemačke himne. Potom je pozdravnu riječ, na hrvatskom i njemačkom, izrekao biskup Kokša. On je, iz-među ostaloga, zahvalio njemačkoj Crkvi, a prvenstveno biskupiji Rottenburg/Stutt-gart, i njemačkom narodu na svemu što su učinili i čine za naše ljude koje je pozvao da nasljeđuju njemačke radne vrline. Govorio je i mons. Adam (na hrvatskom) i dekan Wahl. I jedan i drugi dali su do znanja koliko mjesna Crkva voli i poštuje hrvatske katoli-ke. A onda je u kratkom, jasnom i lijepom referatu mjesni misionar dr. fra Ante Bilo-kapić iznio dvadesetgodišnju povijest misi-

Prof. dr. Vladimir Veselica (en face), u uredu Hrvatske katoličke misije Göppingen

je koju on vodi od 1984. godine. Spomenuo je da je prvi misionar bio pok. Ante Odak i da su misiju od 1974. – 1984. vodili svećenici mostarske biskupije M. Bevanda, I. Komadina i M. Miljko. Na području misije koja obuhvaća dekanate Göppingen i Geislingen živi oko 5.500 radnika iz Jugoslavije od čega je oko 3.000 katolika među kojima je najviše Hrvata. Govoreći o djelatnostima misije misionar je, osim bogoslužja i vjeronaučne pouke, nabrojio: izdavanje misijskog lista, organiziranje obiteljskih seminara i preda-vanja za odrasle, rad s mladima, kulturne priredbe, izložbe, športska natjecanja i dr.

U kulturno-zabavnom dijelu nastupio je mi-sijski orkestar mladih, koji je pod ravnanjem pastoralnog suradnika Branka Galića otpje-vao i odsvirao, na veliko zadovoljstvo publi-ke, oveći broj pjesama iz svih krajeva u koji-ma žive Hrvati. Pjevanje drago i dopadljivo. Prava pravcata šetnja, pjevna i uz glazbala dakako, „Lijepom našom“. Misijski folklo-raši završile taj hod i zastaše u raspjevanoj i

razigranoj Slavoniji, tom nepresušnom iz-voru i nadahnuću pravoga i uvijek živoga folklor. Među „slavonskim“ folklorasima i nekoliko gospođa u zreloj dobi. Zanimljivo, novo i pravo. Ritmička vježba misijskih mla-dih kao da je htjela dokazati ispravnost la-tinske riječi koja glasi: „Nova et vetera – no-vo i staro“.

Kroz program je vodio urednik „Žive zajed-nice“.

Na kraju dana i slavlja zvuci „Carmena“ i pjesme u izvedbi Ljiljane Dokuzović i Jasne Zlokić i puno, puno plesa u dvorani koju je prekrasno uredio Julije Lovrić Caparin, past. suradnik iz Ulma.

Koja i kolika nam slavlja obljetnica naših misija još predstoje? Teška pitanja o kojima se rijetko razmišlja, a još rjeđe odgovor daje.

No, jedno je sigurno. Dokle god ih bude, slu-žit će Bogu, Crkvi, hrvatskom čovjeku i sva-kom drugom ljudskom bratu. To je potvrdila i ova proslava 20. obljetnice misije.

Ignacije V.

Göppinški folkloras, među kojima je nemali broj starijih muževa i žena, pleše „Slavoniju“

Razgovor u prolazu

Hrvatski „Božji trubaduri” na petom kontinentu

Ovih je dana u Uredništvo „Žive zajednice” navratio fra Radovan Čorić, zagrebački franjevac i misionar u Heilbronn. Donio nam je na dar fra Šitinu i svoju video kasetu snimljenu ove jeseni u Australiji. Fra Radovan i fra Šito poznati su našoj vjerničkoj publici i kao vrsni pjevači. Izdali su više kaseti i održali vrlo uspješne koncerte u mnogim hrvatskim misijama i župama diljem svijeta. Poveo sam s njim kratak razgovor.

● Što Ti i fra Šito obično pjevate na svojim koncertima? Što nastojite poručiti svome slušateljstvu?

– Šito i ja nastupamo zajedno zadnje četiri godine. Obično za vrijeme koncerata kažemo slušateljstvu da mi ne pjevamo zato što nam se pjeva, nego zato jer imamo nešto reći, imamo nešto poručiti. Čini mi se da mnogi od onih koji nas najavljuju prigodom tih nastupa, a to su obično svećenici, imaju poteškoća kako nas okarakterizirati, kamo svrstati našu glazbu, naš koncert. Valja znati da mi nismo pjevači samo duhovnih ni samo rodoljubnih pjesama. Ja bih radije kazao da su naše pjesme općenito ljudska poruka nadahnuta Evanđeljem koje propovijedamo narodu, najprije narodu iz kojega smo ponikli, ali i svakom drugom čovjeku na zemlji.

Imali smo sreću i za dovoljstvo, rekao bih blagoslov, biti gotovo u svim hrvatskim zajednicama u iseljeništvu. Tako smo se ove godine temeljito susreli s našim iseljenicima po hrvatskim župama i misijama u Australiji.

● Od početka rujna pa do polovice listopada ove godine boravio si s fra Šitom u Australiji. Održali ste mnoge i zapažene koncerte. Reci, molim Te, tko vas je pozvao.

– Prvotni poziv došao je od Sydneyskog sveučilišta (Macquarie) koje je organiziralo simpozije (znanstvene skupove) o 200. obljetnici dolaska bijelaca, Evropljana, pa

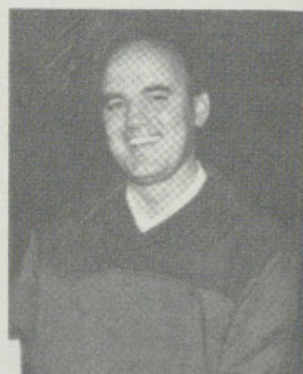
prema tome i Hrvata, na australski kontinent. Valja spomenuti da su Hrvati treća skupina po veličini među australskim useljenicima. Na taj znanstveni skup došli su i stručnjaci iz Domovine, iz Zagreba, ali i iz iseljeništa. Okvirna je tema bila „Hrvatska i Hrvati u 20. stoljeću”. Šito je održao predavanja o „Nekim vidovima duševnih problema Hrvata u inozemstvu”. Za sudionike simpozija održali smo koncert, a kratko smo nastupili i na svečanom otvorenju.

Na simpoziju me je iznenadio velik broj mladih studenata Hrvata, iako su njihovi roditelji uglavnom neškolorani. Zanimanje tih mladih ljudi za hrvatski jezik i domovinu svojih roditelja, koju nikada nisu vidjeli, jest uistinu zadivljujuće. Treba pohvaliti i činjenicu da naša djeca u nekim srednjim školama mogu uzeti hrvatski jezik kao redovni predmet umjesto nekog stranog jezika. To mnoga djeca i rade. Odnedavno je omogućen i studij hrvatskoga jezika na spomenutom sveučilištu.

To je bio prvotni poziv, a potom je stigao i poziv od naših svećenika iz Sydneya, moje redovničke subraće, pa smo tako svoje koncerte izveli u svim hrvatskim župama i misijama po Australiji.

● Kaži nam nešto o svojim dojmovima s puta po Australiji i kako su vas primili naši hrvatski iseljenici u toj dalekoj zemlji.

– Mislim da nigdje nije čežnja naših ljudi za Domovinom tako velika kao u Australiji. Daljine su to. Treba letjeti 24 sata da bi se stiglo na taj kontinent. Mislim da je to jedan od glavnih razloga što se na svakom koraku, na svakom licu našega čovjeka može osjetiti i vidjeti koliko im Domovina nedostaje. A imaju toliko drugih mogućnosti i pogodnosti. No, ništa ne može nadoknaditi izgublenu, ostavljenu, daleku Domovinu.

Fra Radovan Čorić

Nas su naši ljudi u Australiji na neki način poznavali, preko kaseti i ploča. Osim toga tamo je jako odjeknuo Šitin lanjski slučaj oduzimanja putnice i njegovo pismo. I to je utjecalo da su nas ljudi dočekali i pratili pažnjom i ljubavlju na svim našim nastupima. IzGLEda da je čitavoj toj radosnoj i ugodnoj atmosferi doprinijelo i naše spremno darivanje svih honorara u korist katedre za proučavanje hrvatskog jezika i kulture na već spomenutom sveučilištu.

Nekoliko hrvatskih radio postaja učinilo je intervju s nama. Pozvala nas je čak i australska TV-mreža S. B. S., koja pokriva cijelu Australiju, da za nju snimimo jednu numeru. Mi smo im u studiju predložili tri pjesme i rekli im da oni izaberu onu koji im se čini najboljom. Na našu veliku radost njima su se dopale sve tri, pa su sve tri i snimljene.

● Kako ste došli na ideju snimanja video kasete svojih pjesama i gdje ste to ostvarili?

– Kad smo stigli u Australiju organizator nam je, na naše veliko iznenađenje, omogućio i stavio na raspolaganje filmski studio da snimimo video kasetu. To smo rado prihvatili i u slobodno vrijeme praktički radili na tom poslu. Bili smo na snimanju i iz automobila, broda, aviona, u gradu i na brodu. Dosta smo vremena provodili u studiju radi usklađivanja snimljenih materijala. Tako je nastala naša australska video kaset „Svijetom je bijelim poč”, koju smo umnožili ovdje u Frankfurtu. Moram reći da su naši ljudi u Australiji objeručke prihvatili tu video kasetu kao i našu najnoviju radio kasetu „Vučljava vremena”, snimljenu u Zagrebu.

● Čuo sam da ste se na povratku iz Australije zadržali jedno vrijeme u Kanadi. Zbog čega?

– Na povratku iz Australije ostali smo desetak dana na sjeverno-američkom kontinentu, prvenstveno radi sudjelovanja na hrvatskom iseljeničkom festivalu Toronto '88. Primijetili smo da je nivo festivala lijepo napredovao. Tomu su svakako pridonijeli svojim sudjelovanjem i hrvatski glazbeni stručnjaci iz Zagreba Miljenko Prohaska, predsjednik skladatelja Hrvatske i maestro Stipica Kalodera. Ideja je festa da se hrvatski skladatelji, pjevači i tekstopisci koji žive u iseljeništvu jednom godišnje sastanu i prezentiraju ono što stvore. (nastavak na sl. str.)

Naslovna stranica fra Šitine i fra Radovanovee video kasete „Svijetom je bijelim poč”

Jasna Zlokić s grupom Carmen u Frankfurtu

Na ovogodišnjoj turneji po Zapadnoj Njemačkoj grupa Carmen, s kojom su najpoznatiji pjevači iz Domovine susreli našu publiku na ovom tlu, imala je svoj 92. koncert, ovaj put s popularnom pjevačicom zabavne glazbe **Jasnom Zlokić** u organizaciji Frankfurtske katoličke misije, u petak 28. listopada, u prepunoj dvorani „BIKUZ” – F-Höchst.

Očito je da Carmen, koja je inače poznata i frankfurtskoj publici, ima sluha za ukus i „potrebe” naših ljudi u inozemstvu. Kako je „zvijezda večeri” zakasnila – nikakvo čudo jer „zvijezde” redovito kasne, ta daleko su one, a neke i nedohvatljive! – „Carmen” je sa svojim glavnim vokalom Lili zasjala vlastitim sjajem koji je grijao publiku prepoznatljivom toplinom, toplinom sunca koje prelazi nebom od Drave do Jadrana. A publika je upravo željna te topline, što se pokazalo u burnom pljesku iza svake pjesme. A da je publika akumulirala jedan dio te energije vidjelo se po neumornom plesu u parovima i širokim kolima. Tako je Lili, u zadivljujućem kontaktu s publikom, kroz 90 minuta samo u prvom dijelu koncerta, složila snop najdražih pjesama.

Iščekivana „zvijezda večeri” napokon se udostojala spustiti i oduševljenje onih koji nju i sve ostale „zvijezde” čine „zvijezdama”, iako toga možda ni oni a još manje njihove „zvijezde” nisu svjesni, postalo je još veće. Jasna je svojim vlastitim i drugim, dobrim dijelom rodoljubnim pjesmama u taj snop topline utkala još nekoliko dragih zraka. Ni „Bosno moja”, ni „Duni vjetro” itd. nisu izostale. Naravno da ni „Vela Lu-

ku” nije zaboravila jer je u njoj i rođena pa je plavetnilo Jadrana povezala s bjezinom Zagreba iz kojeg je inače grupa Carmen. A iznad svega vijorilo je rumenilo zadovoljnih lica.

Naravno da se u takvoj atmosferi nije moglo zaobići „Marjan” i „Lijepu našu” koju su Jasna, Lili i ostali članovi grupe zapjevali skupa s publikom završivši večer sa zahvalom voditelja misije fra Ivana Križanovića.

Božo V.

Jasna Zlokić (lijevo) uspjela je „pokrenuti” mlade i starije

Mala povijest njemačkih zakona za strance

Povodom članka gospodina Mate Kljajića (Nacrt novog zakona o strancima) u „Ž. Z.” br. 10, str. 18, htio bih dati nekoliko objašnjenja. U tom članku gospodin Kljajić navodi da je na snazi stari Zakon o strancima, „ali ne onaj iz Hitlerova, nego iz Adenauera vremen (1965.)”. Očito, gospodin Kljajić apostrofira moju rečenicu u „Ž. Z.” br

6, str. 17, u kojoj sam spomenuo da Zakon za strance „u svom prvom izdanju potječe iz Hitlerova doba”. Zahvaljujem gospodinu Kljajiću što je nastojao unijeti malo više reda u moju pomalo bombastičnu konstataciju. Kada sam je već „ispalio”, trebao sam je barem ukratko potkrijepiti argumentima. Želio bih to ispraviti ovim putem, između ostalog i stoga jer ni gospodin Kljajić nije u svom ispravku bio potpuno točan.

Kada sam naime spomenuo da Zakon o strancima „u svom prvom izdanju” potječe iz Hitlerova doba, imao sam za tu tvrdnju dobrih razloga, inače to ne bih nikada napisao. Zakon o strancima koji je donešen 28.4.1965., a stupio na snagu 1.10.65. (dakle, ne vrijeme za kancelarstva K. Adenauera, već L. Erharda (1963–1966), imao je dakako svog „prethodnika”, na kojeg se u svojoj srži dobrim dijelom oslanjao. To je bio tzv. Ausländerpolizeiverordnung (APVO) iz godine 1951. Međutim, sada dolazi ono glavno. Ta Uredba za strance samo je ponovno stavila na snagu jedan mnogo stariji Ausländerpolizeiverordnung, naime onaj koji je stupio na snagu 22.8.1938 (sic!). A dobro se zna tko je u to vrijeme bio u Njemačkoj na vlasti. Doduše, Uredba za strance iz 1951. morala je poštovati određene postavke tzv. „Grundge-

setza”, ali njezin prvi član npr. između ostalog navodi: „Der Aufenthalt wird...den Ausländern erlaubt, die nach ihrer Persönlichkeit und dem Zweck dieses Aufenthaltes... die Gewähr dafür bieten, dass sie der ihnen gewährten Gastfreundschaft würdig sind” (potcrtao V.M.). U kojem je duhu sastavljena ova rečenica, mislim da nije potrebno dalje objašnjavati. Stil se iste Uredbe dobrim dijelom slijedi i u Zakonu o strancima iz 1965. u kojem se pojavljuje svemoćna riječ „Ermessen” (gospodin Kljajić taj pojam prevodi kao „uviđavnost”, ja bih ga prije preveo riječju „procjena, cijena” – u kojima više dolazi do izražaja sankcionarni element kontrole njemačke administracije, a ne njezine „uviđavnosti”).

Naravno i gornja ozloglašena Uredba policije za strance iz 1938. imala je svoju „prethistoriju”. Ako ćemo baš tjerati mak na konac, trebalo bi spomenuti da prvu Uredbu o strancima nalazimo već u prošlom stoljeću (1899.) u Dortmundu – to je tzv. Uredba rudarske policije (Bergpolizeiverordnung, Oberbergamt Dortmund), koja je regulirala pravo dolaska i boravka stranaca rudara, prvenstveno Poljaka. Zanimljivo je da je tradicija boravka stranaca na području Njemačke starija nego što se obično misli i nego što to njemački zakoni žele priznati. Toliko na temu „male povijesti njemačkih zakona za strance”. Vitomir Markota, socijalni savjetnik

Šito i ja smo već nekoliko puta sudjelovali na festu i, da se pohvalim, svaki put bili nagrađeni nekom nagradom. No više od toga nam je stalo da damo svoj obol nastojanjima grupe hrvatskih kulturnih radnika oko očuvanja hrvatske riječi i glazbe u stranom svijetu. Boravak u Americi smo iskoristili i za održavanje triju koncerata u Torontu i Čikagu. I tamo nas je naš svijet oduševljeno prihvatio.

● *Reci, na kraju, gdje se može nabaviti vaša video kaset „Svijetom je bijelim poć” i koliko zapada.*

– Naša se video kaset može nabaviti u Hrvatskoj katoličkoj misiji Heilbronn, Austrasse 14, tel.: 07131/74305.

● *Radovane, hvala lijepa za ovaj razgovor. Nastavite, Šito i Ti, pjevati Evanđelje!*

Razgovarao: fra Ignacije V.

Misionari na duhovnim vježbama

Šezdesetak hrvatskih misionara u Zapadnoj Evropi imalo je svoje godišnje duhovne vježbe u ovom gradiću podno Taunusa od 10. do 13. 10. 88. Vrlo učena i egzegetski utemeljena predavanja držao im je zagrebački franjevac **dr. Izidor Herman**. Govorio je o velikom misionaru – sv. Pavlu iz Tarsa. Misionare je posjetio i njihov ravnatelj mons. Vladimir Stanković koji ih je pozvao da u sadašnjoj domovinskoj, poprilično kriznoj situaciji, „budu mudri i razboriti”. Misionari su imali prigodu opskrbiti se najnovijim knjigama na hrvatskom koje im je ponudio Naddušobrižnički ured iz Frankfurta.

Svećenici pozorno prate izlaganje učenog profesora fra Izidora Hermana

WAIBLINGEN

Specifičan obiteljski seminar

Karitasov socijalni radnik u Waiblingenu g. Mirko Vidačковиć organizirao je za desetak hrvatskih obitelji jedan specifičan seminar od 15. do 16. listopada u Beutelsbachu. Predavač fra Ignacije Vugdelića nije govorio ni o kakvoj tipičnoj obiteljskoj ili socijalnoj problematici. Svoje je izlaganje posvetio velikom pitanju zla u svijetu: zašto zlo, odakle zlo, kako kršćanin gleda na stvarnost zla, zašto svemogući i dobri Bog ne udalji zlo i patnje od svoje djece i dr. Zaključio je da ni jedan smrtnik ne može dati potpuno zadovoljavajućeg odgovora na izazov zla, trpljenja, smrti i nadodao da samo vjera u dobrog Oca Isusova može pomoći nošenju,

podnošenju zla, da samo ona čini, a to i iskustvo potvrđuje, da pravi kršćanin nikada ne očajava niti rezignira.

Mora se priznati da se slušateljstva duboko dojmljivo to razlaganje. „Jer”, rekoše u dugoj i živoj diskusiji, „ta i takva nas pitanja zanimaju, tiču nas se egzistencijalno”. Jednodušno su, za slijedeće seminare, zaželjeli teme s duboko vjerničkim, kršćanskim sadržajima.

Gospođe se stvorile i jedan vrlo praktičan plan: nastojat će se u manjim grupama okupljati na molitvu i razmišljanja o vjeri. Rast u vjeri je potrebniji od kruha svagdašnjega.

Iv.

WIESBADEN/NAUROD

Past. suradnici produbljuju bibliju

Tridesetak pastoralnih suradnika iz naših misija u Njemačkoj (polovicu su sačinjavale redovnice) uzelo je udjela na biblijskom seminaru u Naurodu koji je od 17. do 20. listopada o.g. organizirao Naddušobrižnički ured. Razmišljanje je bilo usredotočeno na treću Božju zapovijed, taj najveći izazov biblijske religije današnjem čovjeku. O toj za-

povijedi – istinskom putu očovječenja i danas – govorio je vrlo stručno i nijansirano dr. fra Marijan Vugdelić, profesor na Visokoj bogoslovnoj školi u Makarskoj. U svojim se izlaganjima rado navraćao na značenje nedjelje u prvoj kršćanskoj zajednici i na njezinu riječ: „Bez nedjelje ne možemo”.

Za vrijeme seminara past. suradnici su teoretski učili i praktično slavili liturgiju. Ta će onda saznanja i iskustva prenijeti u svoje misije. Šteta samo da se „od mnogo zvanih” malo odazvalo na ovaj potrebni seminar.

Ivek Milčec

Među pastoralnim suradnicima bio je, kao i uvijek, velik broj sestara

BERLIN

„Ex-Panonia” u srcu Pruske

U subotu 24. rujna o.g. održala je tamburaška grupa „Ex-Panonia” iz Zagreba vrlo uspješan koncert koji je organizirala „B.C. Croatia” u blagovaonici Visoke škole za umjetnost u Berlinu. Prisutno je bilo oko 400 duša. Vrijedna uprava „B. C. Croatiae”, kojoj je na čelu g. Drago Prskalo, uspjela je angažirati ovu u Domovini vrlo popularnu grupu koja u inozemstvu zna pratiti i vrlo poznate estradne umjetnike kao što su Krunoslav Slabinac ili Vice Vukov. I ovoga se puta pokazalo da je hrvatski čovjek u inozemstvu željan svoje riječi i svoje pjesme i da ovakva okupljanja zbližavaju i stvaraju toliko potrebno zajedništvo. U pola noći tamburaši su zasvirali, a razdragani gosti punim plućima prihvatili, „Lijepu našu”. „Da svoj narod Hrvat ljubi”, orilo se blagovaonicom Visoke škole za umjetnost. Mnogo se oko orosilo, a mnogi se od prisutnika na tren vratiše na oranice, pašnjake, ognjišta, u voćnjake i šume svoga djetinjstva. I te je večeri naš radnik pokazao da zna biti kulturni i dostojanstven i da nije „divljak s Balkana”, kako ga neki žele prikazati. Upravi „B. C. Croatia” sve čestitke za odličnu organizaciju i ne bi bilo loše da nas još koji put ovako razveseli.

Ivek Milčec

ISPRAVAK

U posljednjem broju našega lista, str. 14, krivo je potpisano ime **Željke Marić** pod drugom slikom u drugom stupcu. To ona nije. Osim toga netočno je navedeno da je u kölnskoj misiji tajničku službu preuzela gđica **Željka Marić**. Navedena gospođica **Ž. Marić** je udata, dakle gospođa.

I prezime novoga misionara u Pforzheimu nismo naveli pravilno. On se zove **Kajić**, a ne **Kljajić**, kako smo na istoj stranici zabilježili. Ispričavamo se onima kojih se tiče i čitateljima našega lista za tu omašku.

⇒ (nastavak iz prošlog broja)

Briga za jezik unutar obitelji (Hrvatski u diaspori, IV)

Ovakva pomutnja manjim je dijelom posljedica ozbiljne ignorancije njemačkih školskih vlasti, a većim je dijelom posljedica naše neugode da o jezičnoj politici, ovo je dio nje, govorimo otvoreno.

Najveći se pak dio pomutnje – i opreza – odnosi na jezičnu nastavu za Srbe i Hrvate. Bez obzira naime priklanjamo li se jezikoslovnoj struji koja tvrdi da su jezici ovih naroda dva oblika istog supstrata ili onima koji kažu da se radi o dva potpuno zasebna jezika, činjenica je da hrvatski i srpski standardni i književni jezici nisu isti, već vrlo slični, te da nastavnik koji govori hrvatskim jezikom nikako ne podučava srpsko dijete njegovome materinskom jeziku, niti to srpski nastavnik može činiti s hrvatskim djetetom – o drugima da i ne govorimo.

Dosljedna provedba prava na poduku materinskog jezika sve djece koja dolaze iz Jugoslavije bila bi doista složena zadaća, te bi u sadašnjim prilikama sigurno i mnoga nova rješenja, pogotovo u mjestima s malim brojem djece, nudila tek kompromis.

Osobno ne vidim teškoća u takvom kompromisu (argumenat je možda: bolje učiti jedan slavenski jezik nego nijedan) – u njemu uostalom i sada živimo – ali pod uvjetom da svaki razred ima jezik s imenom.

Da su gradišćanski Hrvati svoju djecu učili prema modelu „Muttersprachlicher Unterricht” – arhivska građa pokazuje da su prve hrvatske škole osnovali pri hrvatskim župama u Pajngertu i Cilindrofu već 1641.⁵⁾ – vjerojatno im danas više ne bi bilo ni spomena.

Nemoguće je na ovom mjestu zaobići ulogu Katoličke Crkve u čuvanju jezika u diaspori – o povijesti tog odnosa u matici upućujem na rad Julije Derossi.⁶⁾ Katoličke župe vruci su materinske riječi čiji učinak, neizravno, osjećaju i oni Hrvati koji nisu katolici ili nisu vjernici. Onima koji jesu, pogotovo njihovoj djeci, veliki su oslonac. Ali, kada bismo na jednom mjestu htjeli sabrati i opisati sve okolnosti, neke od njih su i slabosti koje tek polako nestaju, tako npr. rijetka ili nikakva Služba riječi za djecu u manjim gradovima, umjetnički nedovoljno visoka razina prigodnih proslava, u plesnim skupinama premalo znanje za složena pitanja folkloristike i etnologije – bio bi potreban zaseban rad.

Na kraju: Održavanje jezika, nadam se da se to iz ovoga teksta moglo vidjeti, uvijek najviše ovisi o radu onih koji su ga odlučili čuvati. Ni jedno dijete u diaspori neće govoriti hrvatski radi roditeljske odredbe „ne želim čuti da kod kuće govoriš njemački”, kao što neće postati dobar čovjek od moralističke upute. Dijete će imati samo ono što smo mu dali. Na nama je da dajemo – u čemu je smisao

svakog roditeljstva, i svake ljubavi – pomažući se u tome međusobno.

Stvarni boravak u domovini posebno će blagotvorno utjecati na jezik djeteta. U druženju s vršnjacima, i zato nam se valja truditi da s njima dođe u dodir, u razgovoru s odraslim ljudima, promatrajući, prisustvujući predstavama kazališta lutaka i predstavama u velikim kazalištima, u kinu, na utakmicama, jezik će poprimati žive oblike i nositi žive slike. Poslije sinjske Alke putalj i vranac bit će stvarni konji, a poslije hoda sjenokošom pirika, djetelina i bročika trave s mirisima za cijeli život.

Briga za jezik ne iscrpljuje se međutim, čak ni onda kada je promišljena, u obitelji. Sve jezične zajednice brigu oko jezika institucionaliziraju u školskom obrazovanju kojim se, u prvom redu, njeguje općenarodna jezična razina, a zatim književnost i njezin jezik. U SR Njemačkoj u tu je svrhu organizirana, s većom ili manjom suradnjom dviju država, tzv. dopunska nastava („Muttersprachlicher Zusatzunterricht”) koja obuhvaća tri nastavna predmeta: jezik, nacionalnu povijest i nacionalni zemljopis. O zaslugama te nastave te o njezinim problemima – neujednačeno predznanje jezika, lokalna raspršenost učenika, nedostatak udžbenika, niska motivacija učenika radi umora, jer nastava se održava uglavnom u poslijepodnevnom satima, itd. – u našim se javnim glasilima više puta govorilo i pisalo. Pri tome se manje govorilo, a pisalo se gotovo uopće nije, o problemu višenacionalne strukture učenika; osim nekolicine nacionalnih razreda svi su razredi uglavnom višenacionalni. Pogledamo li svjedodžbe učenika da vidimo koji se jezik učio i kojim se jezikom učilo, naći ćemo u njemačkoj svjedodžbi u rubrici za fakultativnu i izbornu nastavu najčešće oznaku „Muttersprachlicher Unterricht”, nešto rjeđe „Jugoslawische Sprache”, a najrjeđe „Serbokroatische Sprache”. Povijest i zemljopis označeni su nazivom „Heimatkunde”.

Maja Runje

⁵⁾ Bela Schreiner:
Sudbina gradišćanskih Hrvatov,
Kroatischer Kulturverein, Eisenstadt 1987.

⁶⁾ Julije Derossi:
Katolička crkva i hrvatski književni jezik,
Glas Koncila br. 19, 20, 21, 23 i 24, Zagreb,
srpanj i lipanj 1988.

Kravata povezuje

Modna kravata preplavila je cijeli svijet i može se naći na svim kontinentima. „Kravata se zavezuje ali ona povezuje”, mogla bi glasiti „novokomponirana” narodna mudrost. Ustvari to je tako. Ukoliko pogledamo nasmejana lica predsjednika Reagana i tovariša Gorbačova na slici prije početka njihovih razgovora „na vrhu”, vidjet ćemo da im je barem zajednička bila kravata. Kravata je donekle simbol otmjenosti i elegantnosti, pa u neke otmjenije restorane, kockarnice itd. ne može se ući bez kravate. Danas je nose generali, ministri, predsjednici, kraljevi a i obični ljudi. Sve je više i više nose i žene. Moda je internacionalna i ne poznaje granice. Razvila se ogromna industrija kravata, koju se danas serijski proizvodi od raznog materijala: od svile, umjetnog vlakna, vune, pamuka i kože. Uvozi se i izvozi, svezuje i odvezuje, nosi i ponekad se i reže. Za vrijeme poklada postoji u Njemačkoj stari običaj da na dan „Altweiber-Fasnacht” (zadnji četvrtak pred Pepelnicu) maskirane žene „naoružane” škarama režu muškarcima kravate. Prema informaciji dobivenoj od poznatog filološkog udruženja „Gesellschaft für deutsche Sprache” iz Wiesbadena riječ kravata (nj. „Krawatte”) registrirana je još pred 294 (!) godine, tj. od davne 1694. pod nazivom „Cravattes”, a potječe od francuskog naziva za Hrvate „Cravate”, a po hrvatskim konjanicima, koji su nosili oko vrata svezane rupce – prethodnike današnjih kravata. To je registrirano u rječniku stranih riječi Schulz, „Fremdwörterbuch”, Band 1, 1913, na str. 401 f. Do sada je vladalo mišljenje, tj. pretpostavljalo se da su kravate nosili hrvatski vojnici u službi Napoleona i da je po njima ustvari u Francuskoj nastao pojam „Cravattes”, a kao što sada vidimo taj je naziv mnogo stariji: još od razdoblja tzv. „tridesetogodišnjeg rata” u kojem su sudjelovali i konjanici iz Hrvatske.

Kravata je postala u najboljem smislu riječi internacionalna. Grupa naših građana na tzv. „privremenom radu” (između 20–30 godina!) došla je na ideju da bi bilo pametno i potrebno osnovati međunarodno društvo „KRAVATA”, čiji bi cilj bio boriti se za mir, zaštitu prirode: flore i faune, za slobodu i demokraciju i za poštivanje ljudskih prava na cijelom svijetu. Jedan poznati modni kreator dobio je već zaduženje da izradi model posebne kravate za članove i prijatelje „KRAVATE”. Namjerava se također tiskati zanimljivu knjižicu o povijesti i razvoju kravate i otvoriti muzej kravata, koji će biti prvi na svijetu.

Adresa: „DIE KRAWATTE”
Postfach 200841
D-1000 BERLIN 20

Lucian Brumnjak

Obitelj u Kölnu traži gazdaricu ili žensku osobu koja poznaje kućanske poslove i koja bi bila voljna pomoći u odgoju djece (10 i 17 godina). U kući se govori hrvatski. Ponude poslati na šifru: Radio.

S puta kroz Namibiju (Afrika)

Crkva u Omulukilu

Nakon skoro pola dana neprekidne vožnje zastadosmo pod krošnjom jednog ovećeg drveta. Na granama je bilo malo lišća pa se hladovina malo osjećala. Pogledao sam na svoj ručni sat, obadvije kazaljke poklapale su se na broju dvanaest. Dakle, točno je bilo podne, dugi ljetni vrući dan na sjeveru Namibije, nedaleko od angolske granice. Nisam mogao točno ocijeniti što više zrači toplinu – sunce ili ugrijani crvenkasti pijesak i prašina pod nogama.

Izašao sam iz land-rovera, noge su mi utrnule, pa sam prve korake napravio poput nekog robota, bez osjećaja, pridržavajući se jednom rukom za vozilo dok sam u drugoj ruci nosio moj stari ali još uvijek dobri foto-aparat. Nažalost, odmah sam primijetio da se s ovog mjesta nije imalo što zanimljivo uslikati. Okolina je naime bila pusta. Na golom crvenkastom tlu samo je mjestimično raslo nisko žbunje pod kojim je trunula davno osušena trava. Kiša nije padala već sedam mjeseci, upravo se očekivao početak tzv. „male kišne sezone“. Kišu je stoga svatko živ željno iščekivao i ona je bila glavna tema razgovora. Kakve li samo radosti i miline kad nebesko plavetnilo zakrije sivo-mrki oblaci, koji put zagmi? pa onda zapljušti.

Naša grupa nije bila velika. S vozačem koji je dobro poznao putove u ovom kraju, bilo nas je petero. Naš vozač bio je domorodac iz crnačkog plemena Owambo koje je najbrojnije u ovoj zemlji.

Nismo se dugo zadržali pod drvetom, vremena nismo imali na pretek, pa nakon kratkog oduška krenuli smo dalje. Cesta je postajala sve neprohodnija, vozilo se sve sporije. Naš vozač je bio spretan u zaobilazanju jama i uvalica, pa smo ipak išli naprijed bez opasnosti da negdje zapadnemo. Po naravi bio je veoma razgovorljiva osoba. Pričao nam je o svojim roditeljima koji su umrli od malarije, koju je i sam čudom prebolio, te o svoja četiri brata koja su prije devet godina otišla preko granice u Angolu i o svojoj mlađoj sestri koja studira u Švedskoj. Zapišao sam ga u razgovoru, dali je čuo za našu zemlju.

– Ja, svakako, o njoj mi je pisala moja sestra. Ona je bila tamo prošle godine na nekom seminaru, reče.

Primijetivši da ću još nešto pitati, brzo nastavi:

– Oprostite ja nisam školovan da bih znao što više, što je zvučilo kao da se želi opravdati.

– Ne, to nije uopće važno. Prijateljstvo je svakako važnije od poznavanja zemljopisa – rekoh kao da ga tješim pružajući mu preko sjedišta jednu cigaretu.

Često me znala zanimati njegova priča u kojoj je bilo svega pomalo: šale, ozbiljnosti, pa i

Pored biskupa i župnika u razrušenoj crkvi svetu je Misu služilo više dijecezanskih i redovničkih svećenika

nekih stvari koje mi Evropljani nismo u stanju brzo odgonetnuti kamo smjeraju. Slušajući njega zaboravio bih sve opasnosti koje su na nas vrebale u ovom, najviše zahvaćenim ratom, dijelu prostrane Namibije. Više stotina nevinog življa nastradalo je od ukopanih nagaznih mina na ovakvim putovima. Već više od dvadeset godina vodi se rat na ovome tlu. Rat koji nikoga ne šteti: ni starce, ni žene, ni djecu, ni stoku... Tradicionalni obiteljski život ovog miroljubivog naroda na sjeveru skoro više i ne postoji. Tragedija jednog naroda koji se bori za svoju slobodu i nezavisnost, koji hoće samo da bude svoj na svome.

Naš razgovor iznenada je bio prekinut. Na putu se ispriječilo borbeno oklopno vozilo ispred koga su stajala dva bijela južnoafrička vojnika s puškama „na gotovs“, uperenima u nas. Naš vozač je lagano prikočio pazeći da ne sidemo s puta što bi nas u tome slučaju moglo dovesti u veliku opasnost. Zastali smo par koraka ispred uperenih pušaka. Čim smo stali vojnici su nam znakom oružja pokazivali da svi izađemo van. Nisam se u tome trenutku preplašio, iako sam počeo sam sebe kleti zašto sam pošao na ovakav opasan put.

Naravno, druge nam nije bilo, izašli smo van i stali pored našeg land-rovera. Treći vojnik je iskočio iz oklopnih kola držeći u ruci neku otrcanu bilježnicu. Prišao nam je i bez pozdrava upitao nas kuda idemo. U Omulukilo, odvrti mi jedna naša starija suputnica koja je cijelo vrijeme puta šutela i gledala kroz prozor. Vojnik je ušao u naše vozilo zavrćući ispod sjedišta i otvorio ladicu u kojoj je bio samo „chips“ našega vozača. Zatim je izašao napolje i podvirio se pod vozilo. Ne našavši ono što ga je zanimalo, naredio nam je da skinemo naše kovčege s krova. Ja sam se odmah popeo gore i dodao ih jednom iz naše grupe, koji ih je prihvatio i spustio na

zemlju. Otvorili smo ih i premetačina je počela. Za cijelo vrijeme su ostala dva vojnika s puškama nepomično stajala kao dva kame- na kipa. Srećom premetačina nije trajala dugo. Bilo nam je dopušteno da popakujemo stvari nazad i mogli smo krenuti dalje.

– Ako nas još koji put ne zauzastave, nismo još zakasnili – prekide nastalu šutnju naš crni vozač.

Sveta Misa je bila zakazana u dva poslije podne. Imali smo na raspolaganju još čitav sat. Nakon par izmijenjenih riječi opet nastade šutnja tako da se srkljanje progorjele prigušnice čulo još jasnije. Ja sam se u svojim mislima vratio koju deceniju unazad. Razmišljao sam o našoj crkvi u susjednom selu, do koje se svake nedjelje ujutro pješao čilo tri fitalja sata. Sjetio sam se svojih vršnjaka u lijepo izgladanim bijelim košuljama, koje smo mi kao djeca teško znali očuvati čistima. Koliko me samo puta znala ukoriti majka zbog zamazane odjeće. – Ugledaj se na svoju mlađu sestru – govorila je često. Zaista, njezina čipkasta haljina, koju je majka brižno čuvala samo za odlazak u crkvu, bila je uvijek čista i uredna. Znao sam da moji vršnjaci danas, kao i svake druge nedjelje, odlaze istim onim krivudavim putem na sv. Misu. Znam iz pisama od kuće da su mnogi od njih osnovali obitelji, imaju svoju djecu, odgajaju ih u kršćanskom duhu... i opominju ih da ne uprljaju svoju odjeću.

***

Iza malog brežuljka na kome su bili visoki mravinjaci ukazaše se prve crnačke kućice s travnatim krovovima. Dakle, stigli smo! Prošli smo i pored jedne trgovinice koja je bila pretrpana narodom koji je kupovao osvježavajuća pića. Pošto smo mi bili dobro snabdjeveni s termosnim bocama hladne vode, produžili smo pravo k crkvi. Crkva je bila na jednoj maloj visoravni po kojoj je ras-

lo drveće slično onome drvetu pod kojim smo se na putu odmarali. Parkirali smo naše vozilo pod jednim od tih stabala i pošli pješice. Teško mi je bilo ocijeniti koliko naroda se tu okupilo. Ali vjerujem da bi to mnoštvo sigurno moglo napuniti pet ili šest crkava veličine kao što je ona u mome susjednom selu. Progurao sam se bliže i nekako uspio da zakoračim koji korak u samu crkvu.

Nisam mogao povjerovati svojim očima ono što sam vidio. Crkva je bila skoro potpuno uništena. Mnogi zidovi bili su porušeni ili ispućali, otrgnuta lijeva ruka Isusovu križu na oltaru..., prizor koji nikada u životu neću zaboraviti. Podigoh glavu prema nebu (krova nije bilo) i poluglasno zavapih: Bože, zar si ovako nešto dopustio?!

Za trenutak osjećao sam se potpuno sam, sam sa samim sobom. Zatim, neki strah, neka vrsta groznice. Pomislio sam na kaznu Božju koja će se srušiti na počinitelje ovog zločinačkog čina, i ne samo na njih, možda i na cijelo čovječanstvo. Naime, sve se to dogodilo prije točno dva tjedna. Bilo je to oko devet sati uvečer kada je strahovita eksplozi-

ja potresla male crnačke kućice spletene kao ptičja gnijezda i razorila rimokatoličku crkvu u Omulukilu. U to vrijeme nije bilo nikoga u crkvi niti vani. Od šest sati uvečer do šest sati ujutro nije dozvoljeno kretanje vani, osim južno-afričkej kolonijalnoj vojsci. Tako je već više godina – „mjere sigurnosti“.

Zvuk zvona postavljenog na jednom željeznom sastavu (konstrukciji) najavio je početak sv. Mise. Pored župnika koji je služio sv. Misu u polukrugu na oltaru stajalo je više svećenika i redovnika. Nazočan je bio i sam biskup ovdašnje Katoličke Crkve čija me propovijed posebično ganula. Između ostalog rekao je i ovo, a u glasu se osjećao lagani drhtaj: „Uništiti su (misli se na južno-afričku vojsku) crkvenu zgradu, mjesto gdje se prinosi žrtva Bogu, ali nikad neće uspjeti spriječiti Crkvu u navješćivanju radosne vijesti Evanđelja. Evanđelja pravednosti i mira, istine i svetosti, Evanđelja oslobođenja koje vodi narod k slobodi“ (Prijevod s engleskog).

Redale su se i druge propovijedi koje nisu bile iz mržnje ili mislile na osvetu, nego su samo žigosale i osuđivale: rasnu diskrimina-

ciju, ovaj nepravedni rat (ako rat uopće može biti pravedan), socijalnu nepravdu i sve ono što svakodnevno zagorčava život naroda ove zemlje, posebice onog koji nema bijelu boju kože.

Sv. Misa se bližila kraju. Toplo namibijsko sunce polako je zalazilo za zidove porušene crkve, one zidove koji su odolili razornoj moći eksploziva i ostali stajati uspravno. Nestajalo je iza zidova Božjeg hrama među kojima se okupilo veliko mnoštvo vjernika katolika, ne iz protesta, nego da u zajedničkoj molitvi zaprose od Svemogućeg Gospodina toliko željeni mir.

Na ruinama naše rimokatoličke crkve u ovoj dalekoj zemlji došao sam do spoznanja kako je teško biti Crkva koja se zalaže za pravednost, bori se za mir i blagostanje, i stoji na strani siromašnih i potlačenih. I sve dotle dok se u Namibiji ne uspostavi mir, sljedbenici Kristova nauka živjet će u opasnosti. Kristova Crkva ne pozna boju kože, nacionalnost, državljanstvo. Ona je Crkva jednakosti po kojoj smo svi samo djeca Božja, svi mi koji u Njega vjerujemo i vršimo volju Njegovu.

S. Filipović

FRIEDRICHS DORF

Nemormonima ulaz zabranjen!

Pri otvorenju Centralnoga mormonskog hrama za Europu u Friedrichsdorfu

Marmonski hram za Evropu u Friedrichsdorfu kraj Frankfurta

kraj Frankfurta, u proljeće 1987. godine, posjetitelji-znatiželjnici dolazili su turističkim autobusima i čekali u „repu“ da smiju sat-dva gledati tajne hrama i iznutra. Jer, poslije posvete, hram više nije dostupan nikome drugom doli članovima mormonske sekte. A i njima samo uz posebnu dozvolu i u posebnim prilikama.

MARIA EINSIEDEL

Oko tri stotine vjernika rüsselsheimske misije i okolice našlo se 1. listopada 1988. godine u Marijinu svetištu Einsiedel na trećem hodočašću. Vrijeme oblačno, maglovito i prohladno. Križni put predvodi s. Mirjam sa svojim mladima. Glavnoj Misi predsjedava fra Bonaventura Duda u koncelebraciji s fra Tihomirom i fra Ignacijem. Profesor Duda u nadahnutoj propovijedi pravi pravu duhovnu ikebanu na temelju misijske zastave na

Po treći put zajedno

kojoj mali Isus pokazuje prstom prema nebu. „Gore srca“, opetovao je učeni bibličar. Poslije blagoslova automobila objed, nogomet, balote, rukomet, razgovori, pjesma. U radosnom raspoloženju hodočasnici su se razili „svojim“ kućama zadovoljni zbog duhovne, ali i tjelesne okrepe koju im priuštio vrijedni misijski dobrovoljci-kuhari. Svi se nadaju da će ih na četvrtom hodočašću biti još puno više.

Iv.

Profesor Bonaventura Duda blagoslivlja automobil jene hrvatske katoličke obitelji u Maria Einsiedel

Socijalni savjetnik...

Alkoholizam i liječenje

„Hvala, ja više ne pijem!”

U više navrata pisali smo na stranicama našega lista o alkoholizmu, toj jako raširenoj bolesti. Socijalni savjetnik g. V. Markota iz Traunsteina napisao je jedan opširniji prikaz o toj najraširenijoj drogi našega vremena. Uvjereni smo da će čitatelji sa zanimanjem i koristi pročitati taj njegov članak.

Alkohol je najraširenija droga

Pretpostavlja se da trenutno u SR Njemačkoj živi otprilike 1.800.000 ljudi koji su ovisni o alkoholu. Prema tome, alkohol je bez konkurencije na prvom mjestu među drogama (slijedi ga oko 500.000 ljudi ovisnih o uzimanju lijekova, pretežno tableta za umirenje i spavanje). Od tih skoro dva milijuna ovisnika o alkoholu jedna su trećina, oko 600.000. žene. Njihov udio se sve više povećava. Isto tako, alkohol se počinje piti sve ranije, pa ovisnici kojima još nije „počela rasti brada”, a to znači, maloljetnici, na žalost više nisu nikakva rijetkost.

Alkoholizam je smrtonosna bolest

Ako se protiv ovisnosti od alkohola ništa ne poduzme, bolest sigurno, ranije ili kasnije, završava smrću. Najveći broj bolesnika od alkohola ne doživi više svoj 60. rođendan. Godišnje u Njemačkoj umire od posljedica zlouporabe alkohola i lijekova oko 17.000 ljudi, a to je mnogo više nego što ih npr. pogine u saobraćajnim nesrećama (oko 3.000 samoubojstava godišnje u Njemačkoj u posrednoj je ili neposrednoj vezi s ovisnošću o alkoholu.)

Ugrožene su i obitelji ovisnika

Uzroci pijenja alkohola često leže u poremećenim bračnim ili obiteljskim odnosima, a od odlučujućeg značenja je osjećaj osamljenosti koji olakšava odluku da se posegne za bocom. U tom smislu su posebno ugroženi naši ljudi koji npr. rade na gradilištima (baštelauci), odvojeni od obitelji i u barakama, gdje je alkohol u obliku gajbi s bocama piva svakodnevna pojava, kako na poslu, tako i u tzv. slobodnom vremenu. Samo po sebi je razumljivo da su žrtve često i djeca i žena ovisnika o alkoholu, bez obzira da li žive ovdje ili u domovini.

Biti bolestan nije sramota. Sramota je ne liječiti bolest

Mnogi ugroženi i ovisni o alkoholu plaše se nešto poduzeti protiv bolesti koja ih svakodnevno nagrizi i uništava. Ne žele priznati sami pred sobom da su robovi alkohola, već se tješe „da sutra mogu prestati piti samo ako to hoće”. Na žalost, to „sutra” nikada ne dolazi. Iz dana u dan ti ljudi razaraju i sebe i svoju okolinu, a bolest se širi i razvija. A pomoć je moguća.

Prilika za čašu uvijek se nađe

Na žalost, navike, običaji i tradicije naših ljudi su takve da se čini kao da se bez alkohola ne može. Evo nekoliko primjera: ako se rodi dijete, mora se dakako popiti; ako pak netko umre, opet se mora piti; ako si tužan – piješ; ako si veseo – opet piješ; ako se ljudi pozdravljaju – pije se alkohol; ako se ljudi oprašaju – opet se ne može bez alkohola; ako se jave problemi – „zaborav” pruža alkohol; ako se nema problema – „opušta” se uz alkohol... Nabranje primjera moglo bi se nastaviti u beskonačnost.

Ovisnik o alkoholu ni ne zna koliko ga je alkohol promijenio. Zato se često treba pogledati u zrcalo ili poslušati što mu najbliži kažu.

Mora li zaista tako biti *

Moramo shvatiti jednostavnu istinu da alkohol ne mijenja situaciju – svi problemi ostaju. Netko tko je umro, ne može se oživjeti pijenjem alkohola; netko tko je ostao bez posla, najmanje će ga opet naći ako pije alkohol; netko tko je posvađen sa vlastitom ženom, neće taj problem riješiti uživanjem alkohola.

Varalica i lažni pomoćnik

Nakon prekomjernog uživanja alkohola obično slijedi kajanje i spoznaja da se ništa nije promijenilo na bolje, da su problemi ostali ili su se još i pogoršali. O tzv. mamurluku, „teškoj glavi”, povraćanju, glavobolji, izostajanju s posla nakon pijanstva da ne govorimo!

Postoji puno vrsta ovisnika

Mnogi ovisnici o alkoholu imaju pravo kada kažu: „Ja u životu nikada nisam bio pijan!” Točno! Međutim, oni zaboravljaju da svaki

dan redovno popiju baš toliko alkohola, koji ih „drži na visini”, a da to za okolinu uopće nije vidljivo. Važno je da u biti ni oni ne mogu bez alkohola. Isto tako postoje bolesnici koji mjesecima ne popiju niti kap alkohola, dakle potpuno su „suhi”, a onda se odjednom opijaju do besvijesti i nekoliko dana ne znaju za sebe. Poslije toga opet nekoliko mjeseci ne diraju alkohol, a onda opet dođe do krize koja završava katastrofom. Postoje i oni koji ujutro obvezno osjećaju neodoljivu potrebu da „drmnju” jednu čašicu, samo da bi se dobro osjećali, jer im inače drhte ruke ili se osjećaju mučno.

Zato skoro nema smisla govoriti o tome koliko netko popije. Bitno je da li je netko ovisan o uzimanju alkohola. To znači, da se na duže vrijeme ne može od njega osloboditi.

Bitno je da li su kod takvog čovjeka za njega samog ili za njegovu neposrednu okolinu uočljivi znakovi psihičkih promjena (on više nije ona ista osoba), poremećaji međuljudskih odnosa, oštećenje tjelesnoga i duševnog zdravlja. Dovoljno je da netko samo pokazuje predznake tog razvoja i – on je obolio od alkohola!

Bolest, a ne sramota

Kao što svako od nas može oboljeti od šećerne bolesti i ostati zdrav samo ako više nikada u životu ne uzima određenu hranu, tj. provodi strogu dijetu, tako i svaki od nas, ponavljam SVAKI OD NAS, koji pije alkohol može u toku svog života oboljeti od alkoholizma, ovisnosti od pijenja alkohola. Zašto netko tko pije relativno malo ipak oboli od te bolesti, dok netko drugi, tko pije relativno puno ne postaje ovisnik o alkoholu?

To se ni do danas ne zna posve točno. Vjerojatno tu određenu ulogu igra i psihičko-fizička konstitucija pojedinca, kao i sredina u kojoj živi. Glavno je da smo svjesni da ta bolest može napasti svakoga koji pije alkohol. **Bez izuzetka!** Zbog toga alkoholizam nije i ne može biti sramota. Zbog toga je alkoholizam priznat od strane socijalnog osiguranja kao i svaka „normalna” bolest i troškove liječenja-terapije snosi penzijsko osiguranje.

Alkohol je „vrag u tijelu”

U normalnu sliku alkoholizma spada zavaravanje samog sebe: „Ja doduše pijem, ali ja nisam alkoholičar! Kad bih htio, već sutra bih mogao prestati piti! Nikada u životu nisam bio istinski pijan!” – to su normalne izjave oboljelih od alkohola. Ipak, ako bolesnik u jednom iskrenom trenutku pogleda istini u oči, moći će ustanoviti da on nije više „onaj stari”, da se promijenio, da se promijenila i situacija u njegovu braku, u njegovoj obitelji, na njegovu poslu i to redovito **na gore**, ne na bolje! U obitelji sve češće dolazi do svađa, do tučnjave (stradavaju žena i djeca), a poslije otriženja bolesnici se kaju i ne mogu vjerovati da su nekoliko sati ranije do krvi isprebijali djecu ili ženu, ili da su imali čak nož u ruci! Nakon toga dolazi grižnja savjesti, obećanja samom sebi da se to više nikada neće ponoviti – ali vrag (alkohol) u tije-

lu je jači od obećanja i dobre volje. I, situacija se uskoro ponavlja, možda s još strašnijim posljedicama. Bolesnici s vremenom postaju i pretjerano ljubomorni, gube pamćenje i sposobnost koncentracije.

Alkohol razara organizam

Uz gornje opisane posljedice, alkohol oštećuje i naše vitalne organe, prije svega stanice mozga, zatim želudac, srce. Osobito je osjetljiva jetra (ciroza jetre), česta su oboljenja gušterače, češće dolazi do raka želuca i crijeva. Sporedne posljedice su gubljenje apetita, mučnine, povraćanje, bolovi u želucu, smetnje pri gutanju, gubitak na težini, kronični proljev, impotencija, grčevi, stanja nemira, straha, očaj, depresije, drhtanje prstiju na rukama, nesigurnost u hodaću, noćni grčevi listova na nogama, pretjerano znojenje, podbulo lice s oteklim i crvenim očima... Bolesnik od alkohola ubrzano stari i propada na očigled sebe i svoje okoline.

Što je s bračnim drugovima

Supruzi (supruga) ovisnika o alkoholu često toleriraju pijenje, djelomično iz navike, djelomično iz osjećaja sramote, djelomično iz potrebe da se brinu o bolesniku. Na taj način se međutim bolest samo potpomaže (naravno, ne namjerno nego nesvjesno). Često supruge misle da im muževi piju jer su „zločesti“, „surovi“, „zvijeri u ljudskom obliku“, a ne znaju da im je muž svađala opaka bolest, koja na taj način iz njega progovara i njime vlada. Bolesni od alkohola ne mogu se više promijeniti bez pomoći izvana. Zato je bolje bolesnika prestati grditi i psovati. Ali treba prestati i maziti ga i od njega otklanjati sve što mu je neugodno. Prvi korak u pravcu promjene dolazi stoga često upravo od bolesnikove žene. A prvi korak u pravcu ozdravljenja je – obratiti se za pomoć stručnjaka.

Nema beznadnog slučaja

Najteži korak je upravo onaj prvi korak – odlučiti se za promjenu! Bolesnik najčešće nije više u stanju to učiniti uz pomoć svoje čvrste volje, već treba pomoć izvana. U toj pomoći trebaju sudjelovati u pravilu i žena i djeca, cijela obitelj. I kasnija terapija ne da se zamisliti bez sudjelovanja članova obitelji, koji često iz temelja trebaju promijeniti svoje ponašanje prema bolesniku.

Ako bolesnik želi prihvatiti pomoć

Ako je bolesnik odlučio da počne borbu protiv svoje bolesti, može se obratiti savjetovaništu za pomoć ovisnicima od alkohola. I ja, kao i moji kolege karitasovi soc. radnici, stojim takvim našim sunarodnjacima na raspolaganje savjetom, razgovorom i posredstvom stručnjaka.

Naravno da je pomoć stručnih službi besplatna i anonimna. Savjetovaništa pružaju „prvu pomoć“ bolesniku i ona su samo prvi korak na putu prema ozdravljenju. Ne može se očekivati da se bolesnika od alkohola, koji je već godinama ili decenijama zarobljenik pića, izliječi „čarolijom“ za nekoliko dana.

Put nije kratak niti lak, ali je moguć i njegov uspješan završetak znači da bolesnik nema više tegoba sa svojom bolesti, da ne osjeća potrebu da pije, da je psihički i tjelesno „potpuno novi čovjek“!

Terapija

Put ozdravljenja u pravilu znači pohađanje višemjesečne terapije u jednoj specijalnoj bolnici za te bolesnike. Terapija je najvažnija karika na putu ozdravljenja i nje se ne treba bojati. Upravo ona donosi uspjeh – potpuno odvikavanje od pijenja. Jedna takva klinika, koja je specijalizirana za naše bolesnike, jer u njoj rade naši liječnici i terapeuti, nalazi se u mjestu Furth im Wald, na češkoj granici. Tamo sam i ja već uputio veći broj

Smiješni bog – alkohol – ima velik broj svojih štovatelja i u našem vremenu

naših bolesnika i svi su se vratili kao preporođeni. I oni koji su tamo otišli s nekim neodređenim strahom, kasnije su se rado sjećali vremena provedenog u toj klinici, razgovora sa liječnikom, terapeutom, razgovora u grupi, zajedničkih izleta, obilazaka grada i sve boljeg zdravstvenog stanja i pored nešto strožeg režima na početku terapije.

Što nakon terapije

Nakon terapije preostaje najvažniji dio posla, a to je ostati „suh“ (apstinent). Našim liječenim ljudima to je često vrlo teško, jer im se na svakom mjestu i u svakoj prilici nudi alkohol, a onaj tko alkohol odbije maltene ispada kao slabik, što je velika glupost. Najveći broj međutim uspije odoljeti napastima i stekne takvo samopouzdanje da otvoreno može reći „NE, hvala, alkohol uopće ne podnosim i ne pijem!“ Otprilike 70% liječenih zauvijek ostaju apstinenti – to znači: više nikada ne piju alkohol.

Vitomir Markota
socijalni savjetnik

Pozor, mladi!

Gradivo za narednu Biblijsku olimpijadu – Djela apostolska i učenje konstitucije Drugoga vat. sabora „Radost i

Mogućnost povratka mladih u Nordrhein-Westfalen

– Nove odredbe o strancima –

Njemačke pokrajine (Länder) još uvijek imaju mogućnost da mijenjaju neke odredbe zakona i propisa o strancima. To se vidi i po razlikama, kad se radi o dovođenju bračnog druga. U Nordrhein-Westfalenu mora se čekati na dolazak samo godinu danu poslije vjenčanja, a u Bavarskoj 3 godine. Ministar unutrašnjih poslova iz Düsseldorfa, Herbert Schnoor, predstavio je 21. srpnja 1988. u Düsseldorfu svoju Odluku o mladim strancima. Po toj Odluci mladi stranci mogu ostati u Nordrhein-Westfalenu, ako se njihovi roditelji i vrata u domovinu. Osim toga, mogu se mladi koji su napustili Nordrhein-Westfalen sa svojim roditeljima u nju povratiti pod ovim uvjetima:

1. da su bili navršili 14 godina prije napuštanja NRW;
2. da podnesu molbu za povratak najkasnije godinu dana poslije navršene 19 godine;
3. Roditelji mladih morali bi biti sporazumni s povratkom odnosno s ostajanjem u NRW-u i garantirati osobnu brigu;
4. Uzdržavanje mora biti zagarantirano bez socijalne pomoći. (p. Mato Klajić)

Otvorena psihološka praksa

U Freiburgu je diplomirani psiholog Carmen Miniussi, Scheffelstr. 13, tel.: 07 61 / 7 41 65, otvorila psihološku praksu u kojoj, na hrvatskom, talijanskom i njemačkom jeziku, nudi slijedeće usluge:

1. Psihološku dijagnostiku i vještačenje;
2. Psihološko savjetovanje i psihoterapiju za djecu, mlade i odrasle te pojedince, parove i obitelji;
3. Predavanja, seminare i grupni rad s odraslima i mladima;
4. Predavanja, seminare i superviziju za pripadnike socijalnih službi u okviru profesionalnog usavršavanja.

nada” – bit će objavljeno u narednom, dakle božićnom broju „Žive zajednice“. Uz tekstove se navedena i pitanja kojih je manje nego na posljednjem natjecanju.

Knjige knjige knjige...

Tri knjige *Mate Talijančića*

1. „PRIČE IZ... života, tuđine, zatvora“

U ovoj interesantnoj knjizi pisac na specifičan način prikazuje život naših ljudi izvan domovine. Naracijom koja se odlikuje modernim, govornim stilom, pisac živo i plastično ocrtava živote radnika, živote zatvorenika i malih ljudi. U stalnoj interferenciji zemaljskog i duhovnog nalazimo neumrlu idealizam i vjeru u bolje sutra, koja kao veo lebdi nad djelom fluidno ga prožimajući. Sve ljudske patnje i stranputice na kojima se njegovi likovi nalaze tek su dio jednog većeg i sveobuhvatnijeg univerzuma – sudbine naših ljudi, ljudi koji pate, vesele se, žive svoje živote. Duh našeg mentaliteta na vrlo upečatljiv način emanira iz svakog retka ove knjige. Čitajući je, likovi živo i plastično ocrtani komuniciraju s čitateljem; pejzaži Jadrana, mora, sunca, maslina i dozrelih naranci vuku naše skitače povratku kući, u domovinu. Povratak u domovinu, taj lajtmotiv cijele knjige, uzet je kao kategorički imperativ koji prožima djelo. Zbirka priča, ponekad vrlo raznorodnog karaktera, predstavlja amalgamirajuću strukturu koja, zaokružena općim duhom humanizma, čini koherentnu cjelinu. Specifičan stil pisanja ukazuje nam na sam habitus pisca koji živi sa svojim likovima, proživljava njihove patnje i govori njihovim jezikom razumijevajući njihove potrebe i senzibilitet.

Zatvorske skice prikazuju jedan svijet koji većini nas nije poznat i koji sam za sebe predstavlja, po ruskim formalistima, začudan civilizacijski diskurs. Stoga, knjigu *Mate Talijančića* treba čitati kao jedno od rijetkih djela koje objedinjuje patnju, zov rodne grude, trpkost zemaljskog života i vjeru u bolju, sretniju sutrašnjost.

Pisac ove knjige, plodan stvaralac koji priprema još mnoga djela, svojom potrebom da ukaže na neke opće društvene fenomene aktualizira određene arhetipove koji prožimaju djelo, dajući mu osobnu, emotivnu prezentnost. Čovjek koji je prošao kroz mnoge životne oluje, uspone i padove, kao autentična figura svoje književnosti, ukazuje primjerom kako treba ustrajati, pobijediti slabosti, vratiti se u domovinu. Eksplicitna duhovnost, koja je prisutna u svakom segmentu djela, postoji kao element strukture, govori nam o dubokoj vjeri i subjektivno iskrenom u naratora. Karizmatičke figure, kao što je profesor Ante Gak, otjelotvorenje su vjere, duhovnosti i, s druge strane, didaktičkog elementa.

Sve u svemu, ovo je knjiga kakvu dugo niste vidjeli i u svakom slučaju uputno ju je pročitati.

Cijena: 20.- DM.

Vanja Spirin

Mate Talijančić, književnik i pjesnik naše gastarbajterske zbilje, naše tuge i naših radosti

OGLAS

U središtu Zagreba, na uglu Vlaške i Draškovićeve ulice, prodaje se stan površine 60 čet-

2. „ISELJENIKOVA MOLITVA“ – pjesme

Nalazimo se pred djelom koje u poetskom diskursu označuje nužni konotativno-emotivni odmah stvarao. Time mislim ukazati na prezentno, sveobuhvatno shvaćanje problema naših ljudi daleko, tko zna gdje u stranom svijetu. Izraz, kod kojeg interferiraju univerzalni tonaliteta zemaljskog i duhovnog, kao i ostale pjesme *Mate Talijančića*, predstavlja čvrstu oslobođenu formu. Lišen suviše tropičnosti govor ove zbirke je jasan i eksplicitan u svojoj posebnosti.

Pozivajući na jug u domovinu (cit. – Gdje ljudi su složni i nasmijani), pjesnik glasom svojeg senzibiliteta govori o povratku iz hladnoga i negostoljubljivog stranog svijeta. Kao funkcionalna poezija, ovo djelo će zacijelo odigrati ulogu koja mu je namijenjena i stoga je više nego potrebno pročitati ga.

Cijena: 15.- DM.

Vanja Spirin

3. „GOSPODU REŠETKE NE SMETAJU“ – pjesme

Cijena: 10.- DM.

vornih metara. U stanu je i telefon. Za sve informacije obratiti se na: Doris Kristić, Vlaška 44, Zagreb, tel.: 041/412900.

Na ovogodišnjem kordinacijskom savjetovanju Međunarodne unije za mladež iz istočne i jugoistočne Europe (Internationales Jugendwerk), od 14.-16. listopada o.g. u ustanovi „Lebenshilfe“ u Erlangenu, po prvi put su sudjelovali i predstavnici hrvatske mladeži druge generacije „privremenih“

iseljenika. Na slici: radnice *Jadranka* i *Mirna* (desno, sprijeda) iz naše zajednice u Nürnbergu iznijele su konkretne prijedloge o radu i problemima svojih hrvatskih vršnjaka i vršnjakinja, a student *Ivica* iz Bochuma o aktivnostima i ciljevima mladih hrvatskih intelektualaca u inozemstvu.

Fra Nikičine tambure

Fra Jure mi gurne omašni spis pa će mrzovoljno: „Nisan ti ja dobar za vaka piskaranja, nit san meneđer ka švapski župnici! Ja ti više volin prirodni posa s narodom, baš ka nekoć naš pas, Ilija' u Makarskoj. Daj mi ovo privedi na njemački pa to pošalji na carinu. Morbit će upalit!”

Tog dana mi se zbilja sažalio. Radije on niže na prste otajstva krunice i zabavlja djecu u vrtiću ili priča vedre zgode iz fratarske mladosti, nego da sjedi u župnom uredu – a evo se mora mučiti s carinskim dopisima. „I sve to rad Nikičinih tamburica!” kaže veseo što se otarasio teškog zadatka.

Naoko starinski, fra Jure je bio u vjerskim nazorima i pitanjima morala moderniji i vedrijeg humora nego mnogi „suvremeni” teolozi, koji čim otvore usta samo narod uznemire i zaplaše. Bila je prava milina slušati njegove predike i nazdravice, ali kad treba napisati službeno pismo, onda muku muči, kao kad naš radnik potpisuje formule. Što je evo mogao bavarskoj carini reći u pet redaka – molba za popust od graničnih dadžbina na tamburice – to je kod njega postalo pet stranica, s deset puta ponavljanim uzvikom „Bog vam platio” i „Dajte Bogu što je Božje”.

Možda će netko pitati čemu se fra Jure miješa u nabavu tamburica i u carinske poslove. Neću govoriti o povijesnoj ulozi franjevac kao prvih učitelja hrvatskog naroda od Turaka do marksista, nego evo kratkog odgovora. Kao sinovi svetog Franje, od Talijana oduvijek zvanog „giullare di Dio” – Božji pjevač – naši fratri žive u predaji, da narod pouče, ali ga i razvesele, po papinskoj buli Urbana IV prilikom uspostavljanja blagdana Tijelova u 14. stoljeću: „Pjevaj vjeru, sviraj nadu, skokni od ljubavi u kolu”.

S druge strane, naši su misionari u tuđini za narod „Mädchen für alles”. Uz bezbrojne Mise u gradu i okolici i podjelu svetih sakramenata, uz vjeronauk, predike i duhovne razgovore, oni okupljaju mladež i odrasle u umjetničke, sportske, glazbene i folklorne grupe, organiziraju veselice i priredbe, od kojih se u Njemačkoj neke s velikim uspjehom provode već desetljećima, na primjer susret hrvatske katoličke mla-

deži iz Zapadne Europe i biblijska olimpijada. „U našim misijama”, šali se fra Jure, „ima više stranaka, grupa i priredbi neg u cilom socijalizmu. A sad evo još i Nikice s njegovim tamburicama!”

Čim je stigao kao novi kapelan iz Berlina u Frankfurt, fra Nikica odmah osnovao dječji tamburaški zbor. Ali nažalost za sve nije bilo dosta tamburica. Fra Jure mu došao u pomoć preko svojih njemačkih dobročinitelja, ali ga već od početka smetalo fra Nikičino glasno pjevanje. „Ma biži, jest Nikica lipo piva, al preglasno. Kad pod Misom zaori s kora njegova Ave Maria, onim metalnim glasom, uvik strahujem da ne puknu prozori katedrale!”

Naručila dakle misija u Zagrebu 90 tamburica i dobila jednog dana vijest s granice, da bi trebalo doći po instrumente i platiti carinu od 500 maraka. Zato se fra Jure ponada, da će svojim dugim dopisom potaći carinike na popust ili čak otpust carinske daće. „Sinko, ne pliva naša misija u srebru i zlatu, ka poneki jugoklubovi! Čovik triba gledat di će štogod zašparat.”

Čekajući na poziv carinskog ureda iz Kiefersfeldena, fra Jure bi svakog jutra dolazio k meni pa se jadao: „Evo nam skoro adventa, ubrzo će i Božić, a odozdo ništa novog! Sveta birokracija!” S druge strane je sumnjao u uspjeh svoga zdepastog dopisa. „Nisan ti ja ka naši prisjednici i direktori: Što su manje pismeni, to više OOUR-a i tvornica osniva ju, dok ih na ufate na tuđem polju, ka one u Velikoj Kladuši! Baci ću zauvik pero u šaš, neću se više mišat u tu prokletu birokraciju s njezinim kompjuterima i svim aparatima!”

Jednog se jutra osjećao posebno sam, razočaran, kao da ne živi i ne radi na pravom mjestu, kao da je njegovo vrijeme prošlo i da ništa od svijeta oko sebe ne shvaća. „Kad pogledam cili taj moderni svit okolo, di veći pisnici pišu svoja dila na kompjuteru, a popići s oltara govore više o Küngu i o teologiji oslobođenja neg o molitvi i o Bogu, uvik se sitim našeg seljačkog psa, Ilije' u Makarskoj. Dok moderni psi uživaju suvremene konzerve – Frolic, Chapi il Pal, kako li ih sve zovu – naš ti, Ilija' sisa i

glođe po cili dan suvu koščurinu iz samostanske kuhine. Eto bija on starinski pas, baš ka šta san ja narodni pop. Nek mladi govore nako učeno, nek se slave suvremenim temama, al što ne puste narod i mene na miru, da glođemo suvu kost starinske nauke i proste molitve ka krunica?”

Konačno stigne obavijest od carine, pa fra Jure ode se župnikom u misijskom kombiju po tamburice, gdje im mjesto popusta il otpusta mladi carinik servira puni račun od 500 maraka. Fra Jure učini još jedan posljednji pokušaj, sve kako je u dopisu naškrabao ono o „Bog vam platio! Vergelt's Gott!” itd. Ali carinik, ljubezan i uslužan, izvadi šutke iz pisaćeg stola neku debelu knjigu: „Pater, wissen Sie, was das ist?”

Fra Jure pogleda naslov. „A nu, pa to je Biblija!” Carinik se smije. „Ganz recht Pater, die Bibel, die Worte Gottes! Čitajte ovdje” – prstom ukaže na jedno mjesto u evanđelju sv. Mateja – „pa ćete dobiti odgovor na vašu molbu o popustu carine”. Fra Jure uzme glasno čitati: „Učitelju, govorili farizeji da ga kušaju, je li dopušteno dati caru porez ili nije? Isus, znajući njihovu zlobu, reče: Pokažite mi porezni novac! Oni mu pruže denar. Isus će im na to: Čija je ovo slika i natpis? Careva, odgovoriše mu. Tada im on reče: Podajte caru carevo, a Bogu Božje!”

„Lieber Pater”, zaključili mladi carinik, „kako vidite, Isus je rekao da nije uvijek dosta reći Bog vam platio, nego: podajte caru što je carevo!”

Platili oni nevoljko punih 500 maraka, natovarili uz carinikovu pomoć tamburice, pa se iz Bavarske šutke vratili u Frankfurt.

„An vidi onog šmrkonje na carini!”, smije se fra Jure, kad mi ispričao cijelu zgodu, „kako me on nadmudri s Biblijom! Velim ja, nisu to rabote za starog fratra. Nego evo odoh glodat staru koščurinu, ka nekoć naš samostanski pas Ilija, pa ću za carinika izmoliti cili krunicu – možda će nam s popustom drugi put bolje upalit! Nikad se juha ne jede nako vruća kako se kuva!” Ivo Hladek

In wessen Dienste stehen die unwahren Behauptungen Vladimir Dedijers?

Vladimir Dedijer, im Krieg Gangster genannt, ist Mitglied der Serbischen Akademie der Wissenschaften und Künste, Altpartisan, Expräsident des Russell-Tribunals – ein Mensch, der sich als Wissenschaftler und Experte für die neuere Geschichte vorstellt, insbesondere für die Ereignisse des Zweiten Weltkriegs auf dem Boden Jugoslawiens. Der Mensch mit einer solchen Reputation kam neulich nach Deutschland und zeigte in der Universität von Freiburg i. Br., wie unwissenschaftlich er in der Tat ist. Am 26. Oktober 1988 wurde im Freiburger Hotel „Rheingold“ um 15 Uhr die deutsche Fassung seines Buches

„JASENOVAC – jugoslawisches Auschwitz und der VATICAN“

der Öffentlichkeit vorgestellt. Am gleichen Tage um 20 Uhr hielt der Autor einen Vortrag in der Universitätsaula. Dem Publikum wurde er durch den Vertreter des Verlegers (AHRIMAN-VERLAG), Herrn Gottfried NIEMITZ, vorgestellt. Er ist der Verfasser des Vorworts zur deutschen Ausgabe, zugleich auch bekannt als verbissenes Sprachrohr gegen die katholische Kirche.

Sowohl Niemitz als auch Dedijer nach ihm gebärdeten sich als seien sie sicher, daß sich die deutsche wissenschaftliche Öffentlichkeit über diese Ereignisse nicht informieren und damit deren Unwahrheiten nicht aufdecken kann. Dedijer wagte „festzustellen“, daß der Vatikan bei Hitler und Pavelić* zur schnelleren Liquidierung der Juden bzw. Serben drängte, obwohl bekannt ist, wie sehr sich der Papst für die verfolgten Juden und auch Serben einsetzte und wie viele Juden er in verschiedenen Klöstern und besonders in dem Vatikan selbst verstecken ließ. Neulich veröffentlichte auch die katholische Presse in Zagreb Originalschreiben hoher vatikanischer Würdenträger, die zu jener Zeit gegen Nazimethoden in Kroatien und auf dem ganzen Gebiet Jugoslawiens protestierten. Am deutlichsten offenbart Dedijer sein unwissenschaftliches Vorgehen durch seine Oberflächlichkeit bei der Übertreibung der Opferzahl im Lager Jasenovac. Nämlich, in seinem früheren Buch „Neue Beiträge...“ behauptet er noch, daß in Jasenovac 600 000 Serben getötet wurden. Jetzt führt sein Vorwort-Autor Niemitz 750 000 dort Umgebrachte auf, während im „Informations“-Blatt, das für sein Buch und seinen Vortrag wirbt, von 800 000 Jasenovac-Opfern die Rede ist. Dedijer und seinen Unterstützern liegt es offensichtlich nicht an der geschichtlich ermittelten Zahl der Opfer, sondern am propagandistischen Haß-Schüren gegen das kroatische Volk als solches und gegen die katholische Kirche als solche. Man darf sich dabei unwillkür-

lich fragen: Warum unternimmt er das in der jugoslawischen und in der Weltöffentlichkeit ausgerechnet jetzt, da Jugoslawien von einer ungeheuren wirtschaftlichen und der schwersten politischen Krise seiner Geschichte heimgesucht wird, so daß jede Verbreitung des Hasses und die Anheizung der Rachegefühle es noch mehr gefährdet? Woher nimmt er die Mittel, um ein dickes, pseudowissenschaftliches Buch, also ohne jede wissenschaftliche Bedeutung, in Deutschland zu finanzieren? Warum nimmt er überhaupt die Möglichkeit wahr, um derart offen das Ansehen und die Stabilität des Staates zu gefährden?

Selbst angesehene kommunistische und andere Wissenschaftler und Publizisten in Jugoslawien haben bereits beim Erscheinen dieses Buches in serbischer Sprache festgestellt, daß es voll von Fälschungen und unbewiesenen Behauptungen ist, daß es eines fundierten Apparates, einer zuverlässigen Dokumentation und einer wissenschaftlichen Methodologie entbehrt.

Eine so kostenaufwendige und leicht durchschaubare Fälschung steht offensichtlich einer verhältnismäßig mächtigen, wenn auch gut getarnten, politischen Macht zu Diensten. Denn, selbst der kommunistische Professor Dr. Ljubo Boban sah sich neuerdings veranlaßt, in der Zagreber Presse die Beweiserhebung über Jasenovac zu veröffentlichen. Allein schon die Tatsache, daß es auf dem kroatischen Gebiet gar nicht so viele Serben gab wie angeblich in Jasenovac ermordet wurden, widerlegt die propagandistischen Zahlen. Zumal, statistisch erwiesen ist, daß die meisten Serben in Kroatien den Krieg überlebten. Aber, von denen, die nicht überlebt haben, sind noch viele Gefallene der Partisanen- und Tschetniks-Kampfverbände** zu berücksichtigen.

Der kompetenteste Fachmann für die Opfer des Krieges auf dem Gebiet des damaligen unabhängigen Staates Kroatien (heute etwa: die Sozialistischen Republiken Kroatien und Bosnien-Herzegowina), Titos General Dr. Franjo Tuđman, erforschte als Direktor des Amtes für die Geschichte der Arbeiterbewegung die statistische Dokumentation aus allen kroatischen Gemeinden. Nach langwierigen Erhebungen und Vergleichen kam er zu der Feststellung, daß im Lager Jasenovac, das als berüchtigtstes Ustascha-Konzentrationslager unumstritten ist, unmöglich mehr als ca. 50 000 Gefangene umgekommen sind. Dies waren in der Mehrheit kroatische Antifaschisten, ferner Juden und Zigeuner-Roma; Serben allein stellten knapp 1/3 dar. Diese Zahlen sollten und konnten in keiner Weise die Ungeheuerlichkeit dieser Verbrechen an Men-

Für die katholischen Kroaten ist die Kirche ein Symbol des Glaubens, der Liebe, der Kultur und der Menschlichkeit. Das Bild: Unsere Liebe Frau zu Erleuchtung (Knin), Kroatien.

schen mindern. Sie dienten lediglich der geschichtlichen Wahrheitsfindung und wurden nicht etwa von den Gegnern der nach dem Krieg herrschenden Gesellschaftsordnung erstellt.

Dies alles ist dem Pseudowissenschaftler Dedijer wohl bekannt. Um so verwerflicher ist sein Mißbrauch des Ansehens eines Akademikers und ehemaligen Vorsitzenden des Russell-Tribunals für die hartnäckige Verbreitung geschichtlicher Unwahrheiten. Wer sich einigermaßen objektiv informieren möchte, kann sehr leicht die Unwahrheit seines neuen Buches ergründen. Etwas schwieriger wird es wohl aufzudecken, wem in diesem Geschichtsmoment das so aufgebaute und beharrliche Verbreiten eines Zerrbildes dienen muß. K.

* Staatschef der Ustascha-Regierung in Kroatien

** Tschetniks – selbständige, paramilitärische großserbisch-nationalistische Verbände im Vorkriegs-Jugoslawien und während des Krieges, deren Greueltaten die Ustaschas auf den Plan riefen.

ZZ ZIVA ZAJEDNICA	Herausgeber:
	Kroatisches Oberseelsorgeamt in Deutschland
	6000 Frankfurt a.M. 50
	An den Drei Steinen 42, Tel. (069) 54 10 46
	Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić
	Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija
	Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić, Stanka Vidačković, p. Stjepan Maleš
	Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina
	Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)
	Satz: Fotosatz Service Bauriedl 6082 Mörfelden-Walldorf 2
	Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH 6082 Mörfelden-Walldorf 1